افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مبــــاد بدین بوم و بر زنده یک تن مــباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com afgazad@gmail.com

کودکان	Children

کوراوغلو او گنجی حمزه

صمد بهرنگي

ژباړه: ف- رووفي

کوراوغلو او ګنجی حمزه
صمد بهرنګي
ژباړه: ف. رووفي

لړليک

سريزه
کوراوغلو
حسن پاچا او ګنجی حمزه
ګنجی حمزه په چنلي بئل کي
له چنلي بئل څخه د ګنجي حمزه تيښته
کوراوغلو او ياران يې
د حسن پاچا او ګنجي حمزه څخه د کوراوغلو انتقام

سریزه

د کوراوغلو د پهلوانی داستان په آذربایجان او د نړۍ په ډیرو هیوادو کې زیات مشهور دی. دغه داستان د شاه عباس د زماني له پیښنو او د دغه دورې له ټولنیزې وضعې څخه سرچینه اخلي.

اوولسمه میلادي پیړۍ، د ولسي هنر په تیره بیا په آذري ژبه کې د عاشقی شعر (عاشیق شعري) د پیدایښت او غوړیدا پېر دی. د شپاړسمې پیړۍ په نیمایي کې سیاسي پیښنو په آذري ژبه کې د فولکلوري آثارو د پیدایښت لپاره ډیره مینه، علاقه او زمینه ایجاده کړه.

لمړنی شاه عباس، اصفهان ته د پلازمینې په لیږدولو او په دربار کې د آذري ژبې پر ځای، ورو ورو د فارسي ژبې په رواجولو او د قزلباش سره په مخالفت کولو او د دوی په خپه کولو او **قزلباش** ته د سیال په توګه د **شاهسون** په را وړاندې کولو سره، هغه ژوره مینه چې د لومړني شاه اسماعیل له وخته د آذربایجانیانو او صفویانو په منځ کې دآذري شعر سره چې خطایي نومیده، موجوده وه؛ له منځه یووړه او د آذري ژبې حرمت مات شو او د شاه عباس او آذربایجان تر منځ ښکاره او پټه مبارزه پیل شوه. دې مبارزې د آذربایجان په ګوټ ګوټ کې هغو بلواوو او پاڅونونو ته قوت بخښلو چې په دې سیمه کې تر سره کیدل. دې جګړو سره خامخا مالیات لاپسې درنیدل او د خانانو ظلمونو د خلکو ملا ماتوله....

نوې پیښې، د مینانو لپاره، چې خپلې خبرې او ساز یې د خلکو د هیلو او غوښتنو د بیانولو لپاره کارولې، یوه نوې "اومه ماده" وګرځیده.

مین هغه ګرزنده سندرغاړي او ساز غږونکی دي چې د کلیوالو په ودونو او د جشن په مجلسونو او په قهوه خانو کې چمبه او سورنۍ وهي او سندرې وایي او عاشقانه او جنګي او فولکلوریکي کیسي کوي. عاشقان د خپلو تصنیفونو شعر او آهنګ هم پخپله جوړوي.

علی جان موجي د دغي زماني شاعر د خپلې ناهیلې او ناکراري کچه داسې بیانوي:

ګنتمك ګرك بیر ئوز ګه دیاره بوملكدن
کیم ګون به ګون زیاده ګلیر ماجرا سسي
"موجی" خدا دن ایسته پو بحر ایچره بیرنجات
ګردابه دوشسه کشتي نئلر ناخدا سسی؟

ژباړه: له دې وطنه چې شور او غوغا په کې ورځ تر بلې زیاتیږي، باید بل ملک ته کډه شو. موجي، په دې سمندر کې له خدایه نجات وغواړه، که بیړۍ په ګرداب کې وغورځیږي د مانو چیغې څه په کار راځي؟

په کال ۱۶۲۹ کې د ایران او عثماني امپراتورۍ د خونړیو جګړو په دوران کې په **طالش** کې د ښار د بیوزلو او بزګرو غبرګه بلوا پیښه شوه چې شاه عباس او د هغه لاس پوڅي خانان یې سخت وارخطا کړل. بلواګرو د شاه عباس او خانانو تجارتي مالونه او راټولې شوې مالیې او هر هغه څه چې په یو ډول په حکومت پورې تړلي ول، لوټ کړل او په بیوزلو یې وویشل. **ساري خان** د طالش واکمن د نورو خانانو په مرسته، د دغه سیمې بلوا وځپله.

په **قاراباغ** کې د **میخلي بابا** په نامه یو سړي، آذربایجاني او ارمني بزګران پر ځان راټول کړل او د خانخاني او مذهبي خرافاتو ضد مبارزه یې پیل کړه. هغه د خپلو ملګرو سره کلي په کلي ګرځیده او تبلیغ یې کاوه او کلیوال به د مالیاتو د درانه پیټي او د خانانو د ظلم نه د خلاصون او د ټولنیزې وضعې د بدلون په هیله د هغه پر شا و خوا راټولیدل.

د میخلي بابا غورځنګ ورو ورو قدرت وموند او راڅرګند شو او په ټول قاراباغ او ارمنستان او شاوخوا سیمو کې یې نیلي وزغلولې او د ده پټ تبلیغ یو ناڅاپه په یو وسله وال پاڅون بدل شو.

د آذربایجان په سویل لویدیځ کې اوضاع له دې نه هم لاخرابه وه. د **جلالي لر** (جلالیانو) پاڅون دغه ټوله سیمه نیولې وه. د دې پاڅون، چې له دیرشو کالو زیات وخت یې ونیو، یو خوا ته عثماني پاچاهان ول او بلې خوا ته یې شاه عباس او په ټوله کې خانان، پاچایان، فیوډالان او د مرکزي حکومت لاس پوڅي حاکمان ول.

د همدغو سیاسي او ټولنیزو پیښنو په منځ کې د هنري پنځوني هم وټوکیدې او وغوړیدې او د آذربایجان حماسي څیرې د عاشقانو د ساز او سوز څخه د رښتیني اتلانو او ټولنیزو پیښنو پر بنسټ رامنځته شوې او هماغه شان چې تل او په هر ځای کې معمول ده د تیرو وختونو اتلان په خپلو آشنا څیرو سره په نوو کالو کې بیرته راڅرګند شول او د وخت له اتلانو سره یو ځای شول.

د کوراوغلو ځلانده، مبارزه او انساني څیره له دغه شان امتزاج څخه منځ ته راغله.

د عباسي عاشق **توفار قانلي** د ژوندانه له شوره ډک داستان چې شاه عباس یې ناوې له ډولې څخه تښتوي او دې په یوازې سر د خپلې ناوې د خلاصون لپاره اصفهان ته پلی ځي، په حقیقت کې د آذریانو او شاه عباس تر منځ د بر الا او پټې مبارزې تمثیل دی. شاه عباس د وخت د خانخاني قطب او د قدرت استازی او عاشق د هغه رغانده خلکو تمثیل دی چې غواړي په آزادۍ کې ژوند وکړي.

ناویلی دي پاتې نشي چې شاه عباس د آذربایجان په فولکلور کې په دوو مغایرو بڼو انځورېږي. یوه یې په پوره ډول وویل شوه او بله یې د یو مهربان او پراخ لاسي ملنګ په بڼه چې په شپه کې د وړو، کونډو او بېوزلو خلکو مرستې ته وردانګي. په ظاهر کې، وروستنۍ بڼه د حکومتي دستګاه د سختو تبلیغاتو او یو لړ غولونکو او ځان ښودونکو اقداماتو زېږنده ده چې نه پرېږدي ظاهربین او قانع خلک د واکمنې دستګاه ماهیت وپېژني.

په هر حال، له دې سریزې وروسته، اوس راځو د کوراوغلو نامتو داستان ته: د کوراوغلو داستان او هغه څه چې په هغه کې بیانیږي د کورنیو او بهرنیو غلیمانو سره د خلکو د اوږدو مبارزو، د **جلالي لر** د پاڅون او د وخت د نورو پاڅونونو تمثیل دی، که په دوو ټکو کې ووایو: د کوراوغلو او د ده د ډلې پاڅون، د فیوډالیزم او د ارباب رعیتي ضد پاڅون **هغه** حماسي او ښکلی انځور دی چې د آسیا په یوه سیمه کې د ګرمو وسلو د اختراع په عصر کې پیل کیږي او ایران ته د ګرمې وسلې په واردېدلو سره پای ته رسیږي.

د پاڅون نیالګی د **علي کیشي** په نوم یو بوډا مهتر په وسیله کینودل کیږي چې د **روښن** (د راتلونکو کلونو کوراوغلو) په نامه زوی لري. حسن خان چې یو لوی خان او مالدار دی، د یوې ډېرې کوچنۍ پېښې له کبله چې هغه یې ځانته سخت سپکاوی ګڼي، امر کوي چې د علي کیشي سترګې وباسي. علي کیشي د دوو بهانو سره چې د افسانوي سیندني آسونو سره د مادیانو د یو ځای کیدو څخه لاس ته راوړي ول، د خپل زوی روښن سره د خان له قلمرو نه تښتي او له ډېر مزل وروسته په پای کې په چنلي بئل (د غره د خرې ډکه لمن) کې چې یو ډبرین او سختو او کږو وږو لارو یو غر دی، میشت کیږي. روښن د خپل پلار په شان د جادو په حکم په تیاره کې بهانونه روزي او په **قوشابولاق** (غبرګه چینه) کې په یوه ټاکلي شپه لامبي او په دې ډول د ده په روح کې د عاشقي هنر پیدا کیږي او علي کیشي له یوې ټوټې آسماني اوسپنې څخه چې په غره کې غورځیدلي وه، د خپل زوې لپاره د توري جوړولو سپارښت کوي او وروسته له هغې چې خپل ټول سپارښتونه او وصیتونه کوي، مري.

روښن، هغه په هماغه قوشابولاق کې خاورو ته سپاري او ورو ورو یې د هنر انګازه له غرونو څخه وځي او په کلو او ښارونو کې خپریږي. همدغه وخت دي د کوراوغلو (د ړانده زوی) په نامه شهرت موندلی دی.

دواړه بهانه، د ده هغه نامتو او له سیلۍ نه تونده آسونه شول چې قیرآت او دورآت نومیدل.

بالاخره کوراوغلو بریالی کیږي چې حسن خان چنلي بئل ته راولي او اخور ته یې وتړي او په دې توګه د خپل پلار غچ ورڅخه واخلي. **عاشق جنون**، له کوراوغلو سره یو ځای کیږي او د کوراوغلو او د چنلي بئل د لوړو او دموکراتیکو افکارو تبلیغ کوي او غره ته د شورشیانو او پاڅون کوونکو لارښوونه کوي.

هغه څه چې په داستان کې مطرح شوي راښيئ چې د کوراوغلو داستان په رښتیا د وخت د ټولنیزو او سیاسي پیښو پر بنسټ، په تیره بیا د جلالي لر له پاڅون څخه په الهام اخیستلو سره، جوړ شوی دی. د ښارونو، کلو، رودونو او غرونو نومونه چې په داستان کې راغلي دي هر یو یې په یو ډول د **جلالي لر** د خاورې او پاڅون سره تړلي دي. سربیره پر دې د داستان ځینې بندونه، د ساری په ډول د **توقات** سفر او د **زنجان** سفر هغو پېښو او خاطرو ته ډېر ورته والی لري چې د تاریخ په کتابونو کې راغلي دي او دلته یې ځانګړې هنري بڼه موندلې ده. له بل پلوه د داستان د شخصیتونو نومونه او القاب د جلالي لر نومونو او القابو سره ډېر نژدې دي.

نامتو ارمني مورخ **تبریزلی آراکل** (۱۶۷۰-۱۶۰۲) په خپل نامتو تاریخي کتاب **واغارشاپاد** په ۸۶ مخ کې هغه خوانان چې د کوراوغلو په مشرۍ یې پاڅون کړی وو، داسې یادوي: ((کوراوغلو... دا هماغه کوراوغلو دی چې اوس عاشقان د ده زیاتې ترانې وایي او **ګبریز اوغلو مصطفا بګ** چې د نورو زړهاو کسانو سره یې پاڅون کړی وو... هماغه دی چې د کوراوغلو په داستان کې د ده ملګری دی او نوم یې ډېر یادیږي. دغه ټول جلالي لر ول چې د حکومت ضد یې پاڅون کړی وو.))

خو کوراوغلو یوازې د خپل عصر د اتلانو او پاڅون کوونکو انځور نه دی، ده د بابکیانو ځانګړتیاوې او میراني، چې په نهمه پیړۍ کې یې د عربو یرغل ته سرونه ټیټ نه کړل، په ځان کې هم راټولې کړې دي. موږ ډېر ښه د **بابک** او **جاویدان**، چې د بابک څخه وړاندې غر ته تللې وو مبارزه او قهرجنه څیره هم د کوراوغلو په میرنۍ څیره کې وینو.

هلته چې کوراوغلو، پهلوان **ایواز** د پلار نه اخلي او له ځان سره یې چنلي بئل ته راوړي او د پهلوانانو مشر یې ټاکي، موږ ته جاویدان را په یادیږي چې بابک یې له مور څخه واخیست او غر ته یې بوت او د پاڅون کوونکو مشر یې کړ.

کوراوغلو د داسې سړي زوی دی چې سترګې یې حسن خان ویستلې او جاویدان هم د داسې ښځې زوی دی چې سترګې یې ویستل شوې دي. احتمال لري چې بابک ډېره موده د خلیفه د مامورانو له منګولو څخه د تیښتي لپاره په بیلابیلو نومونو او القابو ژوند کړی او یا یې د خلکو په منځ کې په څو نومونو شهرت موندلی او وروسته یې هم نوم د کوراوغلو له نوم سره یو ځای شوی او د هغه سرګذشت د ده سره غوټه شوی وي.

د **دادا قورقود** داستانونه چې لا لرغوني فولکلور او حماسي داستانونه دي د کوراوغلو د داستانونو په پنځونې کې بې اغیزې نه دي. د دې دواړو د ورته والي وجوه په ګوته کول اوس اړین نه دي.

د کوراوغلو پاڅون نه یوازې د لوټ او تالان لپاره نه دی او نه هم ده شخصي شهرت او مقام غوښتني او نه هم واکمنۍ ته د رسیدو لپاره. هغه یوازې د خلکو او آزادۍ په خاطر، د انساني شرافت په خاطر جنګیږي او ویاړي چې د خپل وطن په غرونو کې پالل شوی دی. په یو ځای کې وایي:

مني بينادان بسله دی
داغلار قوينوندا قوينوندا
تولك تر لانلار سسله دی
داغلار قوينوندا قوينوندا
* * *
دولاندا ايکيت ياشيما
ياغي چيخدي ساواشيما
دليلر ګلدي باشيما
داغلار قوينوندا قوينوندا
* * *
سفرائيله ديم هريانا
دئو لاری ګيترديم جانا
قيرآيتم ګلدي جولانا
داغلار قوينوندا قوينوندا

ژباړه:

زه د اول نه د غره په غېږه کې روزل شوی یم، بازانو د غره په غېږه کې زما نوم یاد کړ.

*

څنګه چې مې د ځوانۍ په درشل کې قدم کیښود، غلیم زما مقابلې ته راودانګل. پهلوانان د غره په غېږه کې زما پر شا و خوا راټول شول.

*

هر ځای ته چې لاړم، دیوان مې تنګ کړل، زما آس ((قیرات)) د غره په غېږه کې وزغاست.

کوراوغلو ښه پوهیږي چې هغه مبارزه چې عدالت او خلک یې ملاتړ کوي څومره ځواکمنه ده. هغه چې هرې خوا ته مخ اړوي په مینه او درناوي کې ځان ډوب ګوري. همدا خبره د جګړې په ډګر کې ده ته جرئت بخښي چې په ډاډ سره خانانو او اربابانو ته آواز کړي.

قيرآتی ګيترديم جولانا
وارسا ايګيدلرين ميدانا ګلسين!
ګؤرسون دليلرين ايندی ګوجونو،
بوياسئين انداتي آل قانا، ګلسين
*
کوراوغلو اييلمزياغي يا، يادا،
مردين اسګيك اولماز باشيندان قادا،
نعره لر چکرم من بود و نيادا
ګؤسترړم محشري دوشمانا، ګلسين!

ژباړه:

پاچا! ما خپل آس ((قیرات)) وزغلاوه، که د میدان اتل لرئ، ورته ووایه رامخ ته شه! اوس دې راشي او د میرنو د متو زور دې وګوري او اندامونه یې په وینو رنګ شي.

*

کوراوغلو، غلیم او پردي ته سر نه ټیټوي. میرنی هیڅکله آرام نه کښېني. په نړۍ کې غوغا پورته کوم او دښمن ته قیامت جوړوم. ورته ووایه راشه!

د کوراوغلو ځواک هماغه د ولسونو ځواک دی، داسې لایزاله ځواک چې د ټولو ځواکونو منشا ده. د کوراوغلو تر ټولو لویه ځانګړتیا پر دغه ځواک باندې ډېره لګول او باور لرل دي. وايي:

ایگیت اولان هئچ آیریلماز ائلیندن
ترلان اولان سونا و ئرمز گؤلوبدن،
یاغی آمان چکیر جو مرد الیندن،
لش لشین اوستو نه قالایان منم

ژباړه:
میړنی هیڅکله له خپل ملت نه، نه بېلیږي. شاهین، نه پرېږدي چې د ده له سیند نه کب وتښتوي. دښمن د میړنو له لاسه د امن چیغې وهي. زه هغه څوک یم چې مړي پر مړي انباروي.

هغه ان د یوې شیبې لپاره نه هیروي چې د څه لپاره جنګیږي، څوک دی او ولې مبارزه کوي. تل د خپلو خلکو د آزادۍ په فکر کې وي چې مریانو غوندې یې د خانانو او حکومتي دستګاه تر فشار لاندې ملاګانې ټیټې کړې دي. وايي:

قول دئیه رلر، قولون بوینون بورار لار
قوللار قاباغیندا گئدن تیرم من!

ژباړه:
چا ته چې مریی وایي خامخا خپل څټ ټیټوي. زه هغه غشی یم چې د مریانو مخامخ حرکت کوي.

* * *

د چنلي بئل ټولنيزې اړيکې عادلانه او ټولو ته يو شان دي. څه چې د لويو سوداګرو او خانانو نه په غنيمت اخيستل کيږي د ټولو په واک کې ورکول کيږي، ټول په رزم او بزم کې ګډون کوي. کوراوغلو پر نورو باندې هيڅ امتياز نه لري. پرته له دې چې ټولو دې په دې دليل چې پر صداقت او انسانيت يې باور لري، په خپل مشرتابه منلی دی.

ان دا چې کوراوغلو په خپل وخت خپلو پهلوانانو لپاره ودونه هم کوي. د چنلي بئل ښځې معمولاً د خانانو په پرده کې جونه دي چې د عاشقانو له خولې د پهلوانانو د پهلوانۍ او د اندامونو د ښکلا صفتونه اوري او مينيږي او بيا پهلوانانو ته پيغام استوي چې دوی پسې راشي. دغه ښځې، په خپله، په پهلوانۍ او جګړې کې له سړو نه لږې نه دي.

نګار چې په خپله خوښه يې له شاهانه ژوند نه لاس اخيستی او چنلي بئل ته راغلې، يوازې د کوراوغلو ميرمن نه ده بلکې د ده همرزمه او همفکره هم ده. نګار، ښکلا او پوهه دواړه لري. پهلوانان د دې خبره اوري او حساب پرې کوي او هغه د يوې مهرباني مور په شان د هيڅ چا له حال نه بې خبره نده او ټول ورسره مشوره کوي.

د کوراوغلو د حماسې بند بند د آزادۍ، مبارزې، دوستۍ، انسانيت او برابرۍ څخه غږيږي. افسوس چې په دې لنډيز کې د هغو ټولو د بيانولو فرصت نشته. دا هم بايد ووايو چې د کوراوغلو داستان په عين حال کې د آذري نظم او نثر تر ټولو ښه او ځواکمنه بيلګه ده او تر اوسه يې ۱۷ بنده په آذري کې راټول شوي او چاپ شوي دي چې په آذربايجان کې، په آذري ژبه کې د چاپ شويو کتابونو تر ټولو لوړ تيراژ پلورونکو کتابونو څخه دی.

* د عاشيق شعري نومي مقالې څخه چې صمد بهرنګي د آذري ادبياتو د لنډ تاريخ څخه په استفادې سره ليکلې ده، اصلي مقاله په خوشه مجله کې د تلې ۱۶ کال ۱۳۴۶ (۳۳ مه ګڼه کې) چاپ شوې ده.

کوراوغلو

څو کاله پخوا په آذربایجان کې یو میړنی پهلوان وو. نامه یې کوراوغلو وه. کوراوغلو مخکې تر هغې چې په پهلوانانو کې مشهور شي، روشن نومیده. د روشن پلار ته یې علي کیشي وایه. علي د حسن خان مهتر وو. د آس په روزنه کې ساری نه درلود او په نظرکولو سره پوهیده چې فلاني آس څنګه آس دی.

حسن خان د شتمنو او ظالمو خانانو له جملې څخه وو. ده د نورو خانانو او امیرانو غوندې زښت نوکران او لښکرې درلودلې او هر څه به یې چې زړه وغوښتل، کول به یې، سرې به یې وژل او د خلکو ځمکې به یې غصبولې، او له بزګرو او کسبګرو څخه به یې بې شمیره باج او خراج اخیست، آزادي غوښتونکي پهلوانان به یې بندیانول او ځورول. د هیچا زړه ترې ښه نه وو. یوازې ستر سوداګر او غټان او اشراف ورڅخه راضي ول، دوی د یو بل په مرسته خلک لوټول او په کار به یې ګمارل. د مزو چړچو مجلسونه به یې جوړول، د ځان لپاره به یې په ښې هوا لرونکو ځایونو کې ښکلې او مجللې مانۍ جوړولې او هیڅکله د خلکو د ژوند په فکر کې نه ول، یوازې هغه وخت به خلک او بزګر ورپه یادیدل چې غوښتل به یې مالیات لوړ کړي.

په خپله حسن خان او نور خانان هم د لوي خان نوکران او فرمان وړونکي ول. لوي خان له هغوی باج اخیست او ورڅخه ملاتړ یې کاوه او اجازه یې ورکوله څنګه چې غواړي له خلکو باج او خراج واخلي خو هیره نکړي چې د هغې ونډه باید هر کال زیاته کړي.

ستر خان ته به یې **خپل کار** وایه. خپل کار تر ټولو شتمن او ځواکمن خان وو. په سل هاو او زر هاو خانان او امیران او جلادان او پهلوانان به یې په دربار کې مړیدل، د سپي په شان به له ده نه بیریدل او فرمان به یې ورله په پټو سترګو مانه.

یوه ورځ حسن خان ته خبر راغی چې د ده یو دوست، حسن پاچا د ده ملاقات ته راځي. امر یې وکړ د عیش او عشرت مجلس تیار کړي او د پاچا هرکلی وکړي.

حسن پاچا څو ورځې د حسن خان په کور کې پاتې شو او کله چې غوښتل یې لاړ شي ویې ویل: ((حسن خانه! اوریدلي مي دي چې ته ډیر ښه آسونه لري!))

حسن خان مرۍ وپړسوله او وې ویل: ((زما د آسونو په شان آسونه په دې نژدې شا و خوا کې څوک نلري! که غواړې یوه جوړه به درکړم.))

حسن پاچا وویل: ((ولې به یې نه غواړم.))

حسن خان خپل مهتر ته امر وکړ: ((آسونه څرځای ته بو نه ځې څو پاچا د خپلې خوښې آسونه انتخاب کړي.))

بوډا مهتر علي کیشي پوهیده چې په آسونو کې یې ډیر ښه آسونه شته خو هیڅ یو یې هغو دوو بهانو ته نه رسیږي چې پلار یې د سیندني آسونو څخه وو. یوه ورځ یې آسونه د سیند غاړې ته بوولي ول او خپله په یو ګوټ کې پروت وو. ناڅاپه یې نظر شو چې دوه آسونه د سیند نه راووتل او دوو مادیانو سره جفت شول. علي کیشي دغه دواړه مادیانې تر نظر لاندې ساتلې څو یوه ورځ دواړو بهاڼ وزیږول. د علي بهانونه ډیر خوښیدل او ویلې چې د نړۍ تر ټولو ښه آسونه به شي. همدا وو چې کله حسن خان وویل غواړي خپل میلمه ته آس ډالۍ کړي، له ځان سره یې وویل: ((ولې آسونه څر ځای ته بو نه ځم؟ په آسونو کې د دې دواړو بهانو نه ښه آسونه نشته!))

آسونه یې څر ځای ته وشاړل او دوه بهانه یې د خان مانۍ ته راوستل. حسن پاچا په خندا خندا له مانۍ نه راووت څو آسونه انتخاب کړي. ویې لیدل چې د آس هیڅ پته نشته او د مانۍ لاندې دوه واړه او خوار بهاڼ ولاړ دي، وې ویل: ((حسن خانه! د سوغات آسونه دې همدا دي، هه؟ زه دغسې یابوګان ډیر لرم. اوریدلي مې وو چې ته ښه آسونه لرې. د ښو آسونو چې دې دا حال وی، افسوس د نورو پر حال.))

د دې خبرې په اوریدو سره د حسن خان مخ سور شو او دنیا پرې تورتم شوه. پر علي کیشي یې چیغه کړه: ((سړیه! در ته مې نه وو ویلي چې آسونه څر ته بو نه ځې!))

علي کیشي وویل: ((خان دې سلامت وي، ته پوهیږې چې ما ستا په مهترۍ کې د سر ویښتان سپین کړي او ماهر آس پیژندونکې یم، ستا په آسونو کې د دې دواړو نه ښه آس نشته.))

خان د علي کیشي د دې ګستاخي نه لا په غصه شو او جلاد ته یې امر وکړ ژر د دې ګستاخ سړي سترګې وباسه.

علي کیشي چې څومره زارۍ او سوالونه وکړل چې زه ګناه نه لرم، ځای یې و نه نیوه. جلاد ژر رامنډه کړه او علي یې ونیو او سترګې یې ور نه وویستلې.

علي کیشي وویل: ((خان، اوس چي دې د ژوند تر ټولو لوی نعمت له ما نه واخیست، دغه دواړه بهانه ماته راکړه.))
خان چي لا تر اوسه یې غصه ناسته نه وه، چیغه کړه: ((مرګوني یابوګان دې بوځه او ژر له دې ځایه ورک شه!))
علي د دواړو بهانو او خپل زوي روشن سره د غره او بیابان لاره ونیوله. هغه د غچ په فکر کې وو، د ځان او نورو ملیونو وطنوالو د غچ په فکر کې، خو باید د غچ اخیستلو ورځې تر رارسیدو پورې صبر وکړي.
هغه په ورځو ورځو او شپوشپو د خپل زوي او دوو بهانو سره بیابانونه او غرونه وهل، په پای کې یې د کړلیچونو او پیچومو نه ډک غره پر سر چي چنلي بئل نومیده، واړول.
علي کیشي د **روشن** په مرسته د بهانو په روزنه کې سخت زیار وویست، داسي چې څه موده وروسته ترې غښتلي او سیلی په شان تیز آسونه جوړ شول چي تر ننه یې د زماني سترګو ساری او مثل نه وو لیدلی.
په یو آس یې د قیرآت او په بل یې دورآت نوم کېښود.
قیرآت دومره تیز وو چي د درې میاشتو واټن یې په درې ورځو کې واهه او دومره قوي او جنګیالی وو چي د جګړې په ډګر کې یې د لښکر سره مقابله کوله او دومره وفادار او مهربان وو چي له کوراوغلو پرته به یې بل څوک نه پرېښود وربانديې سپور شي، خو دا چي کوراوغلو به په خپله د ده جلو د بل چا لاس کې ورکړ. کله چي به له کوراوغلو بیل شو نو ژړل به یې او هنیده به. زړه به یې غوښتل چي کوراوغلو راشي او ساز ورته وغږوي او شعر او د پهلوانی سندرې ورته ووایي. قیرآت د کوراوغلو په ژبه ښه پوهیده او د کوراوغلو په افکارو، د هغه د سترګو او لاس او بدن په حرکاتو پوهیده.
البته دورآت هم له قیرآت نه کم نه وو.
روشن د خپل پلار له پلان څخه خبر وو او د زړه له کومي یې غوښتل چي د غچ ورځ لا ډېره را نژدې کړي.
کله چي علي کیشي مړ کیده فکر یې تر یوې اندازې آرام وو ځکه هغه تخم یې چي کرلی وو اوس راټوکیدلی وو او باور یې درلود چي روشن به د ده پلانونه عملي کړي او د خلکو غچ به له ظالمانو نه واخلي.
روشن د خپل پلار جنازه په چنلي بئل کې خاورو ته وسپارله.
روشن په ډېر لنډ وخت کې وکولای شول چي نهه سوه نهه نوي له سره تېر پهلوانان په چنلي بئل کې راټول کړي او د خانانو او لویو خانانو سره سخته مبارزه پیل کړي.
د همدغه مبارزو او جګړو په موده کې په کوراوغلو مشهور شو. یعني هغه سړی چي پلار یې ړوند وو.
چنلي بئل ډېر ژر د ځوریدلو، آزادي غوښتونکو او غچ اخیستونکو پناه ځای شو. د چنلي بئل پهلوانانو د خانانو، امیرانو او خپل کار مالونه لوټول او پر بیوزلو او نیستمنو خلکو یې ویشل. چنلي بئل د داسي میړنیو ټینګه کلا وه چي قانون یې دا وو: هغه څوک چي کار کوي د ژوند کولو حق لري، او هغه څوک چي د نورو له کار او زحمت حاصل اخلي او مزې چړچې کوي، باید نابود شي. که ډوډۍ شته باید ټول یې وخوري او که نشته، ټول باید وږي پاتې شي او ټول باید کوښښ وکړي ډوډۍ لاسته راوړي. که هوساینه او نیکمرغي ده باید د ټولو لپاره وي او که نشته نو د هیچا لپاره به نه وي.
کوراوغلو او پهلوانان یې په هر ځای کې د خلکو پلویان او د خانانو او مفتخورو کلک دښمنان ول. هیڅ خان د چنلي بئلیانو له ویرې آرام خوب نه درلود. خانانو چي هر څومره هڅه کوله چي چنلي بئلیان خواره واره کړي او کوراوغلو ووژني، برلاسه نه شول. د سترخان لښکرو څو واره پر چنلي بئل یرغل وکړ، خو هر ځل د غرونو زمریانو په لاس د غره په پیچومو او کړلیچو کې تس او نس شول او خان له ماتي او رسوایی پرته بل څه لاس ته را نه وړل.
د چنلي بئل ښځي هم د خپلو سړو نه کمي نه وې. د ساري په توګه د کوراوغلو ښکلي ښځه چي نامه یې نګار وه، یوه زمریالی ښځه وه چي په کراتو مراتو یې د جګړې کالي اغوستلي او توره په لاس پر آس سپره د غلیم په زړه کې ورننوتلي او د مړو ډېری یې جوړه کړې وه.
د کوراوغلو هره پهلواني او جګړه بیز سفرونه یې هر یو بیل بیل داستان دی. د کوراوغلو داستانونه په اصل کې په ترکي ژبه ویل کیږي او د ښکلو او معنا نه ډکو شعرونو سره یو ځای د آذربایجان عاشقان یې د ساز او آواز سره خلکو ته بیانوي.

حسن پاچا او ګنجی حمزه

د چنلي بئلیانو پاڅون ورو ورو دومره غښتلی شو چي په سترخان ډګر تنګ شو او کله یې چي ولید د کوراوغلو مقابله نشي کولای د ناچاری نه یې ټولو خانانو، امیرانو، مشرانو، پهلوانانو او د لښکر لویانو ته لیک واستاوه او هغوی یې راوبلل چي راشي او مشورتي مجلس جوړ کړي.

کله چې ټول په مجلس کې حاضر شول او هر يو پر خپل ځای کيناست، سترخان وينا پيل کړه: ((حاضرينو! څنګه چې خبر لرئ، له څه مودې راهيسې يوه ډله غله او بلواګر په غره کې راټول شوي او د هيواد هوسا‌ينه او امنيت يې ګډوډ کړی دی. د دغه لوټمارو غلو مشر د کوراوغلو په نامه د يو بې لاسو پښنو مهتر زوی دی چې سړي وژني، غلا او لوټمارۍ کې ساری نه لري. د هيواد په هر ځای او هر ګوټ کې چې غلا، سړی وژنه او ګډوډي وي، د ده ډله په کې لاس لري. د کوراوغلو ډلګۍ ورځ تر بلې خطرناکه کيږي. که موږ لاس تر زنې کينو، يوه ورځ به سترګې وغړوو او و به ګورو چې چنلي بئليانو زموږ ټوله خاوره او مالونه غصب کړي دي. هغه وخت يا بايد خپل لاس او پښې راټولې کړو، وتښتو يا ور شو د دغو بلواګرو شوکمارو نوکري او خدمت وکړو. معلومه نه ده چې خدای د دغه خاينانو په زړه کې لږ څه رحم هم اچولی دی که نه.

خانانو، اميرانو، مشرانو، پهلوانانو تاسو ته خبرداری درکوم: دغه بلواګر غله به په خپلې مور او ورور هم رحم و نه کړي.

هغه ستر خطر چې د هيواد امنيت ګواښي، زه يې اړ کړم چې د دې مجلس د جوړيدو امر وکړم. اوس د کار له پاره څه تدبير نيولی شو؟ څنګه کولای شو دغه بلواګر پر خپل ځای کينوو؟ آيا دا ټول د نجيبو خلکو زامن او دا ټول محترم خانان او نامتو پهلوانان او سرکردګان د يو بې لاسو پښنو مهتر زوی چاره نشي کولای؟...))

خپل کار خپله وينا تمامه کړه او د مرغلرو پر تخت کيناست. د مجلس خلکو لاسونه وپړکول او چيغې کړې: ((ژوندی دې وي خپل کار، د وطن او ملت د امنيت ضامن... مړه دې وي د چنلي بئل بلواګران!...))

د مجلس د خلکو شور او ځوږ ديوالونه ولړزول. خپل کار د سر او لاس په ښورولو سره د خانانو او مشرانو ځواب ورکاوه. وروسته چې چوپتيا شوه، خبرې اترې پيل شوې. يو تن وويل: ((که ډيرې پيسې ورکړو، کوراوغلو به له شوکمارۍ نه لاس واخلي.))

بل وويل: ((د چنلي بئل شا و خوا ځمکې به کوراوغلو ته ورکړو چې هر ډول يې زړه وي د خلکو نه دې باج او خراج اخلي او نور دې موږ نه په تنګوي.))

يو بل وويل: ((يو ځوک کوراوغلو ته ورولیږو وګورو وروستنی خبره يې څه ده. هر څومره ځمکه او پيسې چې غواړي ور يې کړو او پخلا يې کړو.))

حسن پاچا هم په دې مجلس کې وو. دې د توقات واکمن وو. هماغه سړی وو چې حسن خان د ده په خاطر د علي کيشي سترګې ويستلې وې. حسن پاچا د سترخان ښی لاس وو. د **خپل کار** په ميلمستياوو کې به تل پر دسترخوان کيناسته او چې کله به خپل کار ناروغه وو، د هغه پر بالښت به يې پلتی وهلې وه، په رښتيا يا درواغو به يې ځان غمژن ښوده. د لښکرکشی ځواک او هنر يې هم زده وو.

د لښکر هر يو تن به له ده نه د سپي په شان ډاريده او د ګډي په شان به يې د خپلو مافوقانو اطاعت کاوه.

مقصد دا چې حسن پاچا د **خپل کار** په مجلس کې وو او هيڅ خبره يې نه وه کړې. **خپل کار** د ټولو وړانديزونه واوريدل او په آخر کې يې وويل: ستاسو په دې وړانديزونو کې هيڅ يو د چنلي بئل د بلواګرو چاره نشي کولای. اوس به غوږ شو وګورو چې حسن پاچا څه وايي.

خانانو او اميرانو په زړه کې حسن پاچا ښکنځه او رد و بد يې ورته ويل. آخر خانان او اميران او غټان تل د يو بل مقام او رتبې ته سترګه خره کوي، دوی هيله کوي چې سترخان ته تر ټولو ګران وي څو وکولای شي چې په لا آزاد لاس او ځواک سره د خلکو نه باج او خراج واخلي او لا ښې مزې او چړچې وکړي.

حسن پاچا راپورته شو، تعظيم يې وکړ او د **خپل کار** د پښو لاندې ځمکه يې ښکل کړه او وې ويل: ((**خپل کار** دې سلامت وي، زه څه سپی يم چې د خدای د سيورې په مقابل کې خوله خلاصه کړم خو اوس چې د **خپل کار** مبارک امر دی زه چې له سپي نه لا خوشې يم هم خبرې وکړم مجبور يم اطاعت يې وکړم چې ويلي دي: د **خپل کار** امر د خدای فرمان دی.))

حسن پاچا بيا تعظيم وکړ او وې ويل: ((**خپل کار** دې سلامت وي، زه کوراوغلو ښه پيژنم، هغه په هيڅ شي کرارولی نشو خو د دار په پړي. ما ويلي وو چې د ده د ګستاخه پلار سترګې وباسئ، اوس هم غواړم کوراوغلو په خپلو لاسو غلی کړم. تر څو دا شوکمار ژوندی وي خوړې اوبه به زموږ له ستوني تيرې نشي. بايد چنلي بئل ته لښکر وباسو، يو ستر لښکر چې دوړې يې د لمر سترګه خره کړي او يو سر يې په ختيځ او بل يې په لويديځ کې وي. البته بيا امر، د خپل کار مبارک امر دی او موږ ستاسو سپي يو چې له غپ غپ پرته نور څه د ويلو لپاره نه لرو.))

حسن پاچا بيا تعظيم وکړ او د **خپل کار** تر پښو لاندې ځمکه يې مچ کړه او پر ځای کيناست.

مجلس غلی وو. ټولو د **خپل کار** خولې کې سترګې ښخې کړې وې. په پای کې **خپل کار** وويل: ((شاباس، حسن پاچا، شاباس ستا په پوهه او هوښيارۍ. رښتيا چې پوه سپی يې.))

حسن پاچا له دې ستاينې نه لکه د سپي په شان چې د خپل خاوند مخې کې لکۍ ښوروي څو خپله خوښي او خوشالي څرګنده کړي، موسکی شو او ځان يې خوښ او خوشاله وښود. وروسته **خپل کار** وويل: ((چنلي بئل ته له لښکر ايستلو پرته موږ بله چاره نلرو. دا ځل لښکر ايستل بايد داسې وي چې د ستروالي نه يې د چنلي بئل پر ډبرو لړزه پريوځي. حسن پاچا، ته له همدې ګړی نه پوره واک لرې چې هر څنګه لازمه ګڼې سرباز ګيري وکړئ او

برید کولو ته چمتو اوسه. ته به د ټولو ځواکونو عمومي قوماندان یې، د برید تیاری ونیسه او د غره د شوکمارو کار پای ته ورساوه. که کوراوغلو تر پښنو وغورځوئ، خپل صدراعظم به دې کړم.))

سترخان بیا مجلس ته مخ وګرځوه او وې ویل: ((حاضرینو، پوه شئ او خبر شئ چې له دې ګړی وروسته حسن پاچا د لښکر عمومي قوماندان دی او پوره واک لري. هر څوک چې د ده له فرمان نه سر وغړوي، د دار پړی د هغه په انتظار دی.))

د مجلس خلک نه پوهیدل چې څه ووایي، زړونه یې له کیني او کرکي نه ډک شوي ول.

حسن پاچا د **خپل کار** له مجلس نه ووت او له ځنډ پرته توقات ته ولاړ او سربازګیري یې پیل کړه. د سربازګیری په وخت یې د خپل لاس لاندي پهلوانانو او سرګروپانو سره یې جنګي شورا جوړولي چې پر چنلي بئل باندې د برید نقشه جوړه کړي.

د دغو شوراګانو نه په یوې کې مهتر **موتوز** چې ستر پهلوان وو، حسن پاچا ته وویل: ((پاچا دې سلامت وي، موږ د خپل کار او ستاسو د پښنو خاورې یو او پوهیږو چې ستاسو فرمان د خدای فرمان دی او هیڅوک حق نه لري ستاسو له فرمان نه سرغړونه وکړي. خو دا خبره هم ده چې کوراوغلو په قیرآت سپور وي که د ټولې دنیا خلک راټول شي بیا هم د ده د سر نه یو ویښته کمولی نشي. که غواړې کوراوغلو له منځه لاړ شي، لومړی باید آس یې تر لاسه وباسو او که داسې نه وي نو د کوراوغلو سره جنګیدل به هیڅ پایله و نه لري. د مهتر موتوز خبره د حسن پاچا په نظر عاقلانه ښکاره شوه، وې ویل: ((**موتوز**، څوک چې په درد پوه شي، درمل یې هم پیژني. وایه، وګورو څنګه کولای شو قیرآت د کوراوغلو له لاسه وباسو.))

مهتر **موتوز** وویل: ((پاچا دې سلامت وي، قیرآت خو په پیسو اخیستلای نه شو، له سره تیر یو کس باید چنلي بئل ته لاړ شي یا د خپل سر وبایلي یا قیرآت غلا کړي او رایې ولي.))

حسن پاچا د مجلس خلکو ته وکتل. ټولو سرونه ښکته اچولي ول. د چا غږ پورته نه شو، ناڅاپه د مجلس پایزار ځای نه خیرن پرن پښنې لوڅي ګنجی راپورته شو. د مجلس خلکو وکتل، ګنجی حمزه یې وپیژانده. ګنجي حمزه نه پلار درلود او نه مور او نه کور او ژوند. هیڅ پته نه وه چې له کومه خوري او چیرته څملي. په هیڅ جومات او مجلس کې چا ځای نه ورکاوه چې څپلی به پټې کړي. د سپي ځای وو خو د ده نه وو. اوس یې دې جنګي شورا ته څنګه لار موندلې وه؛ یوازې په خپله پوهیده . پخوانیو ویلي دي، ګنجیانو ته زرهاو چلونه ورځي.

مطلب دا چې حمزه د مجلس منځ ته راغی او وې ویل: ((پاچا، دا کار، زما کار دی. دلته پهلواني او د مټ زور په کار نه دی. باید د چل نه کار واخیستل شي او چل زما پلرنی او نیکه نی کار دی. که مې وکړای شو قیرآت راولم نو راوستی به مې وي، که مې و نه شو کړای او کوراوغلو راباندې پوه شو، نو هیڅ نه کیږي، پریږدئ د هیواد له زرهاو ګنجیانو څخه یو سر کم شي.))

حسن پاچا وویل: ((حمزه، که دې قیرآت راووړ، د دنیا ټولې اړتیاوې به دې پوره کړم.))

حمزه وویل: ((یوازې د دنیا مال په درد نه خوري.))

پاچا وویل: ((حمزه، بیګ (خان) به دې کړم، د خانی مقام به درکړم.))

حمزه وویل: ((نه پاچا، دا هم یوازې زما د ستونزې غوټه نشي خلاصولی.))

حسن پاچا وویل: ((تا به خپل زوی کړم.))

حمزه وویل: ((نه، د مجلس خلک دې ستا نه لوګي شي. زه د دوی نه هیڅ یو یوازې نه غواړم او ته هم درې واړه یو ځای ما ته نه راکوئ. پریږده ستا نه یو داسې څه وغواړم چې ما ته له دې درې واړو ډیر ګران وي او تا ته ارزان.))

حسن پاچا وویل: ((وایه، وګورم څه غواړئ.))

حمزه وویل: ((پاچا، زه دې لور غواړم.))

حسن پاچا د دې خبرې په اوریدو سره عصباني شو او د تخت بازو یې کلک په سوک وواهه او غږ یې وکړ: ((دغه بې سره بې پښنو احمق وباسئ. دغه ګنجی غواړي زما زوم شي...))

که مهتر مورتوز د ګنجي مرستي ته نه وای وردانګلي، جلادانو په هماغه دقیقه کې ټوټې ټوټې کاوه. مهتر موتوز د جلادانو مخه ونیوله او حسن پاچا ته یې وویل: ((پاچا، ستا نه ځار شم، آیا د سترخان فرمان دې هیر کړی دی چې په هر وزن چې وي د کوراوغلو کار ختم شي.))

حسن پاچا په کرار شو او د ځان سره یې حساب وکړ. ویې لیدل چې بله لاره نلري پرته له دې چې باید ګنجی حمزه پخلا کړي. له دې کبله یې حمزه ته وویل: ((احمقه، آخر تا په دې جینی که څه لیدلي دي چې له هر څه یې ښه ګڼې؟))

حمزه وویل: ((پاچا، ته په خپله پوهیږې چې ګنجیان ټول د حریف په چل پوهیږي، ښه ده، زه هم بالاخره له ځان سره د دخل او خرج حساب وکړم. زه پوهیږم چې ته دغه درې واړه شیان یو ځای ما ته نه راکوې، یعني هم مال او شتمني راکړې، هم ما حمزه خان کړې او هم مې خپل زوی. خو که لور دې وکړم ستا زوم به شم او د سړي زوم د هغه د زوی په شان وي، بیا مال او شتمني او مقام په خپله راځي.))

د مجلس ټولو خلکو د حمزه پر پوهه او زیرکی باندې شاباسي وواېه. حسن پاچا په فکر کې ولاړ. زړه یې هیڅ نه غوښتل خپله لور ګنجي حمزه ته ورکړي خو له بل پلوه یې فکر کاوه که چیرې قیرآت په لاس راشي، کوراوغلو به مات شي او دغه وخت به صدراعظمي ده ته ورسیږي. له دې کبله یې وویل: ((حمزه، منم یې.))

حمزه وویل: ((نه پاچا، داسي نه شي کیدای، زحمت وباسه دوه کرښي لوظنامه ولیکه او په پای کې یې مهر کړه او ماته یې راکړه چې په تخرګ جیب کې یې کیږدم. بیا مهلت وټاکه، که د مهلت تر پایه مې قیرآت راوړ، لور دې راکړه، که مې را نه وړ، وواېه چې څټ مې ووهي.))

حسن پاچا له مجبورۍ دوه کرښي لوظنامه ولیکله او مهر یې کړه او د ګنجي حمزه په لاس یې ورکړه او مهلت یې وټاکه. ګنجي حمزه کاغذ واخیست، غبرګ یې کړ او په تخرګ جیب کې یې کینود او د جیب خوله یې په لوی خنجکی ستنې ټینګ وتاړه. او وې ویل: ((اوس اجازه راکړه رخصت شم.))

* * *

اوس مونږ حسن پاچا او نور پر خپل ځای پریږدو چې د لښکر ایستلو او پر چنلي بئل باندې د برید تیاری ونیسي، او ځو په ګنجي حمزه پسې.

ګنجي حمزه چموسي په پښو کړی او پیټاوې یې وتړلي، یوه مړۍ ډوډۍ یې په دستمال کې تاو کړه او پر ملا پورې یې وتړله او ډانګ یې په لاس کې واخیست او روان شو.

د شپې او ورځې یې مزل کاوه، واټونه یې وهل، د ونو تر سیوري لاندې به یې لږه غونډې دمه کوله، او په غرونو او درو کې به پورته ښکته تلو څو یو ورځ مازیګر د چنلي بئل د غره لمن ته ورسید.

کوراوغلو د یو غټ کمر پر سر ولاړ وو، د کاروان د تګ لاره یې څارله چې ګوري یو کس چنلي بئل ته راروان دی او په خرپوڅو غره ته خیژي. کوراوغلو تر هغه ایسار شو چې ګنجي حمزه د کمر بیخ ته راورسید او پورته ختلو باندې یې شروع وکړه. کوراوغلو راکوز شو او د ګنجي حمزه مخه یې ونیوله او وې ویل: ((و نه ښوری! وایه څوک یې! له کومه راځي او چیرته ځي؟ حمزه ناڅاپه سر را پورته کړ، ګوري یو ځوان یې مخې ته ولاړ دی، داسي ځوان چې سړی جرئت نشي کولای مخ ته یې وګوري، سترګې یې له غضبه ډکي او بریتونه یې د ګډو د ښکر په شان تاو را تاو خخیدلو او څیرولو ته تیار، توره یې تر ملا داسي چې سړي به له ځان سره وویل: ((دغه توره به هیڅکله د خانانو او د خلکو د دښمنانو د وینو تویولو څخه مړه نشي. وګوره توره څنګه په خپل تیکي کې د خیګان احساس کوي! د دغي تورې اوسپنه یې ګواکې په کینې سره ویلې کړی دی! ته به وایې د کوراوغلو توره تل تا ته وایې: اې کینې، ته هم د میني په شان سپیڅلې یې! موږ نشو کولای خلکو ته خپله مینه ثابته کړو مګر دا چې د خلکو دښمنانو سره کینه وکړو، ته د ظالم د وینې په توییدو سره مظلومانو سره مینه کوې.))

ګنجي حمزه په لومړي نظر کوراوغلو وپیژانده خو ځان یې په ټګی وواهه او وې ویل: ((په کوراوغلو پسي ګرځم.))

کوراوغلو پوښتنه وکړه: ((له کوراوغلو سره څه کار لرئ؟))

حمزه وویل: ((درد او بلا دې زما پر ځان! زه مهتر یم شپې او ورځې مې د خانانو او پاچاګانو په نوکرۍ کې خوشي تیرې کړې دي. د چنګښو نه ډکو ډنډونو اوبه مې دومره څښلي دي چې شونډې او تالو مې له ختو نه پرسیدلی دی، کاشکې زما پر ځای مور مې یو تور سپی زیږولی وای او زه یې په دې مصیبت باندې نه وای اخته کړی. څنګه چې سر مې ګنجی دی، په هیڅ ځای کې تم کیدای نه شم، هر څومره چې تکلیف وباسم او ور ته کار وکړم، خو چې پوه شي سر مې ګنجی دی، شړي مې. نو د ګنجي توب له لاسه راباندې دا ښکلې او پراخه دنیا تنګه شوې ده. نه پوهیږم څه خاورې پر سر باد کړم. اوس راغلی یم کوراوغلو ووینم. د قدمونو یې ځار شم. اوریدلي مې دي پراخه سینه او ځوانمردي لري او ډوډۍ له هیچا نه سپموي. یا به مې پریږدي د دسترخوان پاتې شونې یې وخورم او د یوې ګټې او سوړې منځ کې د خپل عمر وروستنۍ ورځې تیرې کړم یا دا چې له تنه مې سر جلا کړي چې د تل لپاره د درد او غم نه خلاص شم، له دغه بې فایدې سر نه چې هیڅ ارزښت نه لري د کوراوغلو تر قدمونو ځار کړم."

ګنجي حمزه خپلې خبرې بس کړې او په های های ژړلو او اوښکو تویولو یې پیل وکړه، داسي یې ژړل او اوښکې یې تویولې چې پر حال یې د کوراوغلو زړه وسو او وې ویل: ((پاڅه ځو! کوراوغلو زه خپله یم.))

حمزه چې دا خبره واوریدله د کوراوغلو پښو ته پریوت او وې ویل: ((ستا نه ځار کوراوغلو، ما له خپله دره مه شړه! پر ما رحم وکړه!))

کوراوغلو، حمزه له ځمکې راپورته کړ او وې ویل: ((پاڅه، ته خو آخر سړی یې! بایده نه دی چې سړې دې د یوې مړۍ ډوډۍ په خاطر د چا پښو ته پریوزي.))

ګنجی حمزه راپورته شو. کوراوغلو وویل: ((ښه، وګورم څه کار دې له لاسه کیږي.))

حمزه وویل: ((کوراوغلو، زه درنه ځار شم، زه پوهیږم چې ته نشې کولای ما په دې ګنجي سر سره کبابي او شراب لرونکی وټاکې، همدومره چې یو آس زما په لاس راکړې او در ته یې وروزم، خوښ یم. پلار او نیکه مې هم دا کار کاوه.))

کوراوغلو، گنجي حمزه له لاسه ونيو او يارانو ته يې راووست.
يارانو يې وويل: ((کوراوغلو، دا دې له کومه پيدا کړ؟ ښه ده هر څه چې غواړې ور يې کړو او په خپله مخه لاړ شي. پاتې کيدل يې په چنلي بئل کې ښه نه دي.))
کوراوغلو وويل: ((خو هيره کړې مو ده چې موږ د همدغسې کسانو، د همدغسې بيوزلانو په خاطر په چنلي بئل کې جنګيږو؟ اصلاً موږ په چنلي بئل کې راټول شوي يو چې څه شئ وښيوو؟ غواړم دا را ته ووايئ.))
د يارانو نه يو تن، **دلي حسن** وويل: ((کوراوغلو، رښتيا چې ته يو واقعي انسان يې، د نه خلاصيدونکي کيني تر څنګ نه خلاصيدونکي ميني ستا په ځان او زړه کې ځای نيولی دی، کله چې څوک د ميني اړ ووينې، حاضر يې چې له هر څه لاس واخلې او کله چې د دښمن سره مخامخ کيږې د خپل هر څه نه لاس اخلې څو په ټول ځواک سره دښمن سره کينه وکړې او وينه يې توی کړې.))
د چنلي بئل ښځې د غاړو څندو نه راغلې وې او خبرو ته يې غوږ نيولی وو، **نګار بي بي**، د کوراوغلو ميرمن، سرې او ښځې ټيل وهلي او رامنځ ته شوه او دلي حسن ته يې مخ واړوه او وې ويل: ((دلي حسن، ته رښتيا وايې، خو دا ځل لکه چې کوراوغلو بې ځايه مينه کوي، څه پته ده چې دا سړی د حسن پاچا جاسوس وي؟))
چا څه و نه ويل. کوراوغلو چې وليد ياران يې ټول د نګار پر خوا دي، وې ويل: ((دا بيچاره، که ټول اور هم شي، نشي کولای ان د خپلو پښو لاندې ځای وسوزوي. ښه ده ، پريږدو يې په چنلي بئل کې پاتې شي او يوه مړۍ ډوډۍ وخوري او د خپل عمر څو وروستي ورځې له سرخوږۍ پرته تيرې کړي.))
ګنجي حمزه په چنلي بئل کې پاتې شو. نس يې مړاوه. او هغه چارې به يې سرته رسولې چې يارانو به ورته ښوولې. چارې به يې دومره ژر او ښې سر ته رسولې چې ژر يې د ټولو درناوی لاس ته راوړ. چنلي بئل داسې ځای نه وو چې د سړي درناوی په کاليو او شتمنيو پورې وي. اصلاً هلته چا شتمني نه درلوده. هر څه چې ول د ټولو مال وو. ټولو کار کاوه، ټول جنګيدل، ټولو خوړل او پر خپل وخت به يې د شرابو، نڅا او د ساز مجلسونه جوړول. کوراوغلو چې کله د ګنجي حمزه چالاکي وليده، د يو مرګوني يابو ساتنه يې ده ته ورکړه. دغه يابو ته چې ډير زيات کار يې کړې وو او پيټي يې چلولي ول، له پوټکي او هډوکي پرته نور څه ورته نه ول پاتې.
ګنجي حمزه د يابو ساتنه او پالنه په داسې ډول پيل کړه چې سهار او مازيګر به يې پالنه کوله او د زړه له کومې به يې خدمت کاوه. کله به يې هم د نورو آسونو اوربشې او واښه پټول او د يابو مخې ته به يې اچول. يابو به خوړل. ورځ په ورځ به يې ښه ښه کيده، په لږه موده کې پوره چاغ او کار کولو ته تيار شو.
يوه ورځ کوراوغلو غوجل ته سر ورښکاره کړ. يابو يې وليد. لومړی يې و نه پيژانده. وروسته چې يې وپيژانده حيران دريان پاتې شو. وې ويل: ((حمزه، زه هيڅ نه پوهيدم چې ته د آسونو دومره ښه پالنه کولای شئ.))
حمزه وويل: ((ځار دې شم کوراوغلو، ما چې سترګې غړولي دا کار کوم او پلار او نيکه مې هم دا کارونه کول...))
کوراوغلو وويل: ((نه پوهيږم څنګه شو چې سږکال دوړآت څه خوار او کمزوری شوی دی. ښه ده هغه تا ته وسپارم. حمزه بايد داسې پالنه يې وکړې چې ډير ژر قيرآت ته ورسيږي.))
ګنجي حمزه د دې خبرې په اوريدو سره په زړه کې ګوړې ماتولې. نن دوړآت درته سپاري، خامخا سبا به د قيرآت وار راشي.
د کوراوغلو ياران، ښځې وې که نارينه، خوښ نه ول چې دوړآت حمزه ته وسپارل شي. خو حمزه د کوراوغلو په زړه کې داسې ځای نيولی وو چې کوراوغلو ورباندې لږ شک هم نه کاوه.
دوړآت او قيرآت دواړه په يوه غوجل کې ساتل کيدل. د دواړو آسونو په پښو کې زولانې وې چې بيلې بيلې کلي ګانې يې درلودې. سربيره پر دې د هر يوه په غاړه کې کلک ځنځيرونه پراته ول چې هغه هم د غوجلې پر ديوالونو باندې ميخ شوي ول. هيڅ پهلوان نشو کولای د آسونو مخې ته ورشي او که په يو څه ډول ورشي په هيڅ شان نشي کولای آسونه ايله کړي او بو يې ځي. کلي ګانې خپله کوراوغلو ساتلې.
کوراوغلو، حمزه بوت او دوړآت يې په لاس ورکړ. حمزه د آس په ساتنه کې سخت کوښښ کاوه. خو کله چې آس په چاغيدو راغی، ګنجي حمزه ورته اوربشې او واښه کم کړل. آس بيا په خواريدو شروع وکړه. کوراوغلو د حمزه نه پوښتنه وکړه: ((حمزه ولې دوړآت بيا ورځ په ورځ کمزوری او خواريږي؟ لکه چې ښه ساتنه يې نه کوې؟))
ګنجي حمزه وويل: ((هر څه چې زما له لاسه پوره وي نه يې سپموم. خو فکر کوم دوړآت تازه هوا ته اړتيا لري. آخر، کوراوغلو، دغه بې ژبې حيوان شپه او ورځ په غوجل کې تيروي. د پښو او څټ نه هم تړل شوی، هرو مرو د کمزورې سبب يې همدا دی.))
کوراوغلو د دوړآت د زولنې کلي راواخيسته او حمزه ته يې ورکړه چې کله نا کله آس بهر وباسي څو تازه هوا پرې ولګي.
بيا يارانو يې نيوکه وکړه چې بايده نه دی سړی په هر کس او ناکس باور وکړي. که ګنجي حمزه دوړآت وتښتوي، څه کولای شو؟
کوراوغلو بيا ښځې او نارينه غلي کړل او وې ويل: ((هيڅ مه ډاريږئ. هيڅ نه کيږي.))

ګنجي حمزه په څو ورځو کي دورآت دومره تیار کړ چي اصلاً د کمزورۍ او خوارۍ نښه په کي پاتي نشوه.
ورځي يو پر بل پسي تيريدلي او حمزه ډاريده چي و به نشي کړای پر وخت قيرآت حسن پاچا ته ورسوي. مهلت هم په ختميدو وو. له ډيري موديٰ فکر او خيال او شک او اندیښني وروسته يي يوه شپه د ځان سره وويل: ((که زه يو کال دوه کاله هم دلته پاتي شم کوراوغلو به هيڅکله د قيرآت کلی ماته رانکړي. او سر بيره پر دې په توقات کي داسي څوک نشته چي د قيرآت او دورآت تر منځ فرق وکړي. ښه ده همدا شپه دورآت بوځم او حسن پاچا ته يي ورکړم او ورته ووايم چي قيرآت همدا دی. بيا به د پاچا لور واخلم او څو ورځي به عيش او نوش وکړم او د دنيا غم به هير کړم. څو پوري به د هر کس او ناکس د دسترخوان جوټه خورم او له هر ځايه به شړل کيږم؟ د پاچا لور چي مي ښځه شوه، نور څوک را ته په کږه سترګه نشي کتلای، نور څوک جرئت نه کوي ما ته ګنجی حمزه ووايي. زه به حمزه بيګ شم، د پاچا زوم! د پاچام د زوم زړه چي هر کار وغواړي، کولای شي. هغه وخت به د هغه ټولو شپو تلافي وکړم په کومو کي چي به نار وم او خاورو خزلو کي پروت وم. په ييلاق کي به ځانته پرتميني مانۍ جوړي کړم. بي شميره مينځي او نوکران به لرم، په مليونو مليونو پيسي به لګوم. ګران بيه شراب به څښم. د زرکو، چرګانو او پسونو غوښي او کبابونه به خورم. ګران بيه او ښکلي جامي به اغوندم. ځانګړي ښکار ځايونه به لرم. مهتر، پهره دار او څه به لرم!... آخ خدايا! له ډيرې خوشالۍ ليونی کيږم!...

له چنلي بئل څخه د ګنجي حمزه تيښته

ګنجي حمزه دا فکرونه کول او تلو ته تياريده، دورآت يي زين کړ او سپور شو او روان شو او د سيلۍ په شان د چنلي بئل نه لرې ووت. سبا يي **دلي** مهتر آسونو ته سر ورښکاره کړ. ګوري چي نه دورآت شته او نه ګنجی حمزه، پوه شو چي اوبه له ورخه تيري دي، په غضب او چيغو کوراوغلو ته راغی او راويښ يي کړ او ورته يي وويل: ((پاڅه چي نور د خوب وخت نه دی، ګنجي حمزه دورآت تښتولی دی!))
په چنلي بئل کي غوغا ګډه شوه. يارانو، ښځو او نارينه وو، د کوراوغلو په ملامتولو شروع وکړه چي: ((مګر تا ته مو نه وو ويلي چي په هر کس او ناکس باور کول په کار نه دي؟ فرق نه لري که د پهلوان آس بوځي يا يي ښځه، دواړه د ده ناموس دي. تر اوسه زموږ له ډاره د چنلي بئل په آسمان کي مرغی نه شوه الوتلای. د کوراوغلو او چنلي بئل او يارانو له نامه به خانان، پاچاګان او سترخان لړزيدل، خو اوس ګورئ چي زموږ کار دي ځای ته ورسيده چي يو بي نامه او نښانه ګنجی بوډا راغی له دې ځايه يي آس وتښتاوه او لاړ. همدا نن او سبا چي هر ځای ته خبر ورسيږي له هرې لورې به دښمنان زموږ پر خوا مخه کړي. کوراوغلو تا په خپل لاس داسي کار وکړ که چيري ټول جهان سره لاسونه يو کړی وای، نه يي شو کولای. اوس وګورو چي دورآت به له کومه پيدا کړې؟))
کوراوغلو وويل: ((دورآت نه شته خو قيرآت شته. وربانديې سپريږم او ځم دورآت پيدا کوم. لږ مي ملامت کړئ.))
نګار بي بي رامخ ته شوه او وې ويل: ((ولي به دې نه ملامتوو؟ تا د چنلي بئل قانون مات کړ. مګر تا پخپله موږ ته نه دي ويلي چي د بی ځايه رحم او ميني د احساس قرباني نه شو؟ مګر تا پخپله نه دي ويلي چي ځيني وخت يوه بي ځايه مينه په زرهاو خيانتونه او کشالي په ځان پسي راوړي؟ تا پخپل بي ځايه رحم او شفقت سره چنلي بل ته د جاسوسانو او خيانتکارانو پښي راوغزولي.
ته څه پوهيږې چي دغه جاسوس له کومه راغلی وو او دورآت يي چيرته بوت چي ته وايي ورپسي ځم او پيدا کوم يي؟ دورآت لاړ او اوس بايد د غليم برید ته منتظر اوسو...د چنلي بئل اوسپنيز ديوال درز کړی، دا کار به زموږ غليمان خوشاله او زړه ورکړي.))
کوراوغلو سخت په غصه وو خو څنګه چي پوهيده پخپله دې ګناهکار دی هيڅ غږ يي نه کاوه او يوازې يي د قهر او خپګان له زوره خپل بريتونه ژوول او تاويده راتاويده به.
ناڅاپه جګ شو او **ايواز** ته يي مخ وروا‌ړه او وې ويل: ((ايوازه! ماته شراب راوړه!))
پهلوان ايواز شراب راوړل. کوراوغلو اووه جامه شراب يو په بل پسي پر سر راواړول. بيا يي دلي مهتر ته مخ واړوه او وې ويل: ((آس زين کړه! قيرات يي زين کړ اود هغه مخي ته يي راوست. دغه وخت کوراوغلو ګونګ وو او ژبه او شونډي يي نه خوځيدې. مخ يي دومره سور شوی وو چي سرې خيال کاوه اوس به اور واخلي. قيرآت چي پر خپلي شا کوراوغلو وليد، د هغه په غصه پوه شو، سُم يي پر ځمکه وواهه او داسي دوړې يي راپورته کړې چي پهلوان يي له سترګو پناه کړ. دغه وخت کوراوغلو يوه چيغه وويسته که د جګړې ډګر وای نو د لښکر زړه به چاودلی وای او وسله به يي پر ځمکه لويدلی وای.
قيرآت د کوراوغلو د چيغي په ځواب کي په دواړو پښو ودريد او وزرې او غاړه يي جګه کړه او داسي وشنيده چي له لوړو څخه ډبرې ولړزيدې او راوغورځيدې. او د آواز انګازې يي د چنلي بئل د غره په سل هاوو نقطو کي تاوراتاو شوې، ته به وايي په سلهاوو آسونه وشنيدل. دغه وخت کوراوغلو او آس يي د ګرد او دوړو له منځه د بريښنا په شان ووتل او د غره څخه راکښته شول. لږه شيبه وروسته د چنلي بئل يارانو د ځار د کمر له سره د دښتي په زړه کي يوه سپينه ليکه وليده چي په تيزۍ سره لرې وځي او سپينه کرښه شاته پريږدي.

گنجی حمزه د ځان له ډاره په هیڅ ځای کې تم نه شو. آس یې زغلاوه او روان وو. کله به یې شا ته هم کاته او آس به یې واهه. لږه لاره پاتې وه چې ځلوېښت ژرندو ته ورسیږي چې بیا یې شا ته وکاته ویې لید د لیرې نه داسې دوړې هوا ته پورته کیږي ته به وایې چې خاورې بادیږي، لږ چې ځیر شو کوراوغلو یې ولید چې قیرآت زغلوي او لوړې ژورې ته هیڅ نه ګوري او د سیلۍ په شان را روان دی که پر ځمکه وغورځیږي زر ټوټې به شي.

د ګنجي حمزه خوله وچه شوه، ژبه یې په خوله کې نه چلیده او احساس یې وکړ چې ډیر ژر پخوا مړ شوی او په قبر کې پروت دی. نور یې له لاسه څه پوره نه وو پرته له دې چې په ډیره منده یې ځان د ژرندې ور ته ورساوه او راکوز شو او د دورآت جلو یې د ور په درشل پورې وتاړه او په تلوار یې ژرندګري ته غږ کړ، ای ژرنده ګره بدبخته، ژر راووځه، دروازې ته دې اجل رارسیدلی دی.

ژرندګری ژر راووت خو په پښو نه شو ودریدلای، په ډار او اندیښنه یې پوښتنه وکړه: ((وروره څه خبره ده؟ زما بوډا نه څه غواړې؟))

حمزه وویل: ((زه هیڅ نه غواړم. ګوره هغه چې را روان دی کوراوغلو دی د چنلي بئل نه راځي. آسونه یې ناروغه شوي دي، هر راز دارو درمل ورته ګټه و نه کړه، نو حکیمانو او کیمیاګرو ورته ویلي دي چې د ژرندګري ماغزه د دې مرض دوا ده او اوس کوراوغلو د ژرندګري په ماغزو پسې ګرځي چې آسونه یې ښه شي. که نه نو له آسونو پرته د خانانو او پاچاګانو سره نه شي جنګیدلی. زه حسن پاچا رالیږلی یم چې ژرندګري خبر کړم چې پر وخت ځانونه بچ کړي. مګر اوریدلي دې نه دي چې حسن پاچا غواړي چنلي بئل ته لښکر وباسي.))

ژرندګری وارخطا او غلی وو، آخر یې وویل: ((ولې مې نه دي اوریدلي خو اوس وایه چې څه خاورې پر سر باد کړم؟ اووه اته کسه ډوډۍ خواره لرم چیرته نه شم تښتیدای.))

ګنجي حمزه وویل: ((ژر شه جامې دې وباسه زما جامې واغونده او لاړ شه د ناوې لاندې پټ شه. زه به په یو ډول کوراوغلو تیر باسم او که مې تیر نه باسلو، پریږده چې ما مړ کړي. ته ښځه او اولاد لرې. هیڅ مې زړه نه غواړي چې اته کسه ډوډۍ خور یتیمان او بې سرپرسته پاتې شي. زه یو وزګار او بې کسه سړی یم، هسې هم له ژونده ستړی شوی یم.))

ژرندګري سمدلاسه خپلې جامې وویستلې او د ګنجي جامې یې واغوستلې او لاړ د ژرندې ناوې لاندې پټ شو. ګنجي حمزه هم ژر د ژرندګري جامې واغوستلې او ځان یې د اوړو ډیرۍ ته وغورځاوه او سر مخ یې په وړو سپین کړ.

ناڅاپه کوراوغلو لکه اجل د ژرندې ور ته راورسید او غږ یې وکړ: ((ای ژرندګري، ژر بهر ته راوځه!))

ګنجي حمزه د ژرندګري په جامو کې راووت او وې ویل: ((ما ته وایې؟ په خدمت کې حاضر یم.)) کوراوغلو وویل: ((هغه پر آس سپور چې همدا اوس له ما نه مخکې دلته راغی څه شو؟))

ګنجي حمزه وویل: ((لاړ، د ناوې لاندې پټ شو. نه پوهیږم چې څه کار یې کړی چې ته یې ولیدې رنګ یې والوت او لاړ د ناوې لاندې پټ شو. ما ته یې هم وویل چې چا ته یې ځای و نه ښیئم.))

کوراوغلو په ټوپ له آسه پلی شو او وې ویل: ((ته زما د آس جلو ونیسه، زه پوهیږم چې څه ورسره وکړم.))

بیا یې د قیرآت جلو د حمزه په لاس کې ورکړ او دننه ورغی. ټیټ شو او وې ویل: ((حمزه راوځه!))

ژرندګري لا پسې ځان بیرته کړ او وې ویل: ((ولې بهر ته درووځم؟ زه هغه ماغزه نه لرم چې ستا د آسونو مرض ښه کړي. ښه ده چې دلته مړ او بهر ته و نه ووځم.))

کوراوغلو وویل: پریږده احمقه! مرض څه دی؟ ماغزه څه دي؟ درته وایم راووځه. مه مې عصباني کوي.))

ژرندګري بیا ځان لا راکاږه او کوراوغلو هم ور ننه وت خو بالاخره د ژرندګري پښه یې ونیوله او بهر ته یې راوویست خو چې سترګې یې ورباندې ولګیدې وبې لید چې ګنجی نه دی، کوم بل سړی دی. هغه وخت پوه شو چې ګنجي حمزه ډیر بد تیر ایستلی دی، فوراً یې بهر ته رامنډه کړه. بهر یې څه ولید؟ ګنجی حمزه یې ولید پر قیرآت سپور دی او حرکت ته تیار، هغه وخت چې حمزه د دورآت پالنه کوله، لنډه آشنایي یې هم د قیرآت سره پیدا کړې وه. سربیره پر دې کوراوغلو په خپله د هغه جلو د حمزه په لاس ورکړي وو او همدا وجه وه چې حمزه په ډیر لږ نوازش او غوړه مالي سره توانیدلای وو پر قیرآت سپور شي. کوراوغلو نور ځمکه او آسمان نه پیژانده. قهر یې سترګې ړندې کړې وې. غوښتل یې توره راوباسي او وار وکړي خو فکر یې وکړ چې که قیرآت یو ګام واخلي نو مرغۍ هم د هغه د پوندو ګرد ته نشي رسیدلی. بیا به اوبه له ورخه تیرې شوې یې. له دې کبله لږ په آرام شو او حمزه ته یې وویل: ((ای حمزه، تیز راغلی یم. قیرات خولې شوی، که داسې ورباندې سپور شې نو آس به ناروغه شي. راکوز شه لږ یې په لاره بوځه چې خوله یې وچه شي.))

حمزه وویل: ((پروا نه لري. بیره نه لرم. کرار کرار ځم خوله به یې په خپله وچه شي.))

حمزه دا وویل او آس یې روان کړ. کوراوغلو ولید حمزه آس ډیر وران زغلوي، جلو یې داسې ټینګ راکاږي چې نږدې دی د آس شونډې څیرې شي. کوراوغلو بې تابه شو او وې ویل: ((نمک حرامه ولې زما په مخ کې آس داسې آزاروې؟ مګر نه پوهیږې چې قیرآت زما د سترګو تور دی؟ د هغه ډوډۍ او مالګې حق دې ښه په لاس راکړې چې تا ته مې درکړې وه.))

حمزه وویل: ((کوراوغلو، ته پهلوان یې، د ځوانمردۍ او سخاوت نوم دې تللی، له یوې میاشتې نه لږه مې ستا د دسترخوان جوته خوړلې ده، نو ولې یې راته یادوې؟ تاسره نه ښایي، اوس یو آس څه ارزښت لري چې دومره عذر او زاري کوې؟))
کوراوغلو وویل: ((مکاره حمزه، ټګي او برګي مه کوه. ښه پوهیږې چې قیرآت یعني څه. اوس که خانان او پاچاګان واوري چې قیرآت یې وړی دی، څه پوهیږې چې څومره خوشالي به وکړي؟))
حمزه وویل: ((کوراوغلو، زه باید لاړ شم. دا خبرې دې په ځان وسپاره.)) غوښتل یې چې روان شي چې
کوراوغلو وویل: ((ای حمزه، غوږ ونیسه وګوره څه درته وایم. پوهیږم چې ته قیرآت نه شې ساتلی. ربښتیا ووایه چا چنلي بئل ته راستولی وې؟))
حمزه وویل: ((کوراوغلو، پوه شه او خبر شه، هر څه چې مې په چنلي بئل کې تا ته ویلي ول، ربښتیا ول. دې ګنجي سر پر ما باندې دا دومره ښکلې او پراخه دنیا راتنګه کړې ده. هر چیرته لاړم لکه د سپي یې وشړلم. د هیچا نه خوښیده چې زما مخ ته وګوري. اوس قیرآت بیایم حسن پاچا ته یې ورکوم څو زه هم ښه ورځ وویئم او د خپل بخت نه غچ واخلم.))
کوراوغلو وویل: ((دا دې خپل فکر وو که حسن پاچا درته دا لار ښودلې ده؟))
حمزه وویل: ((حسن پاچا.))
کوراوغلو فکر وکړ او وې ویل: ((ته خیال کوې چې چا پر تا دا توره ورځ راوستې ده؟))
حمزه وویل: ((څه پوهیږم، خامخا زما بخت به همداسې وو. ښایي چې خدا، زه څه پوهیږم. یوازې غواړم له خپل بخت نه غچ واخلم.))
کوراوغلو وویل: ((حمزه، پر تا هم زموږ د نورو ملیونو هیوادوالو په شان د حسن پاچا غوندې کسانو له لاسه توره ورځ راغلې، ته د دې پر ځای چې د هغوی سره وجنګیږې، مرسته ورسره کوې. ته چنلي بئل ته، ملیونو هیوادوالو ته دې خیانت کوې. قیرآت راوله چې بیرته چنلي بئل ته ستانه شو. ته د چنلي بئل له یارانو څخه یې او حسن پاچا په وړاندې وجنګیږه، ته له دې لارې کولای شې انتقام واخلې او نورو ملیونو هیوادوالو ترڅنګ نیکمرغه شې.))
ګنجي حمزه وویل: ((کوراوغلو، ما خپله لاره موندلې ده. خپلو هیوادوالو سره هیڅ علاقه نه لرم. هر څوک د ځان د هوساینې په فکر کې دی. زه لاړم.))
کوراوغلو وویل: ((خیانتکاره، آس راکړه. څومره پیسې غواړې، که شتمني غواړې، دربه یې کړم.))
ګنجي وخندل او وې ویل: ((کوراوغلو، تا چې دنیا په خپله لیدلې، مګر نه پوهیږې چې په خپله خدای هم ګنجیان نه شي تیر ایستلای؟ ښه، فرض کړه چې زه له آسه کوز شم، ته ما ژوندی پریږدې چې هر څومره پیسې غواړم، را یې کړې؟ کوراوغلو جانه، جوړجاړي نه شم کولای، خوشې مې کړه لاړ شم اوږده لار مې مخې ته ده. زه توقات ته ځم که ته ربښتیا کوراوغلو یې، په خپله راشه او قیرآت د حسن پاچا نه واخله، پریږده چې زه هم له دې لارې نه د شتو څښتن شم. نور له ما نه لاس واخله.))
کوراوغلو وویل: ((حمزه، پریږده د آس بیه درته ووایم چې تیر دې نه باسي. د قیرآت بیه له اتیا زره سرکرده، اتیا زره پسونه، او اتیا زره خزانو او پیسو نه، له اتیا زره آسونو او اتیا زره غوایانو نه پورته ده.
حمزه وویل: ((کوراوغلو، بېغمه اوسه زه قیرآت د دنیا په مال نه بدلوم. حسن پاچا راسره شرط ایښی دی چې خپله وره لور **دونا بې بي** ما ته راکړي، زه لاړم ته هم خپله پوهیږې که قیرآت دې خوښیږي توقات ته راشه زه هم هلته یم. ژمنه کوم چې درسره مرسته وکړم د خدای په آمان.))
کوراوغلو نور ټینګ نه شو او چیغه یې کړه: ((څه خاینه، خو پوه شه، که سر دې لکه بادرنګ له تنه جلا نه کړم کوراوغلو به نه یم او حسن پاچا ته هم زما پیغام ورسوه او ورته ووایه که ژبه دې د ښت له طرفه را و نه باسم کوراوغلو به نه یم. که کور ورته ګور نه کړم، بی غیرته به یم. که قیرآت د خانانو په وینو کې و نه زغلوم، سړی به نه یم.))
حمزه وویل: ((دا ستا او د حسن پاچا ستونزه ده، په ما پورې اړه نه لري.))
حمزه دا وویل او په آس یې آواز وکړ او د سترګو په رپ کې پناه شو. کوراوغلو یوازې د ژرندې په ور کې پریوت او چیغه یې کړه. بیا کیناست او ساز یې سینې ته راټینګ کړ او افسوسناکه ساز یې وغږاوه او عاشقانه او له کینې نه ډکه سندره یې وویله.

کوراوغلو او یاران یې

اوس یې څنګه کولای شو چنلي بئل ته ستون شي او د یارانو مخ ته وګوري؟ که نګار، دلي حسن، دلي مهتر، ایواز د میرچي اوغلو او نور پهلوانان پوښتنه وکړي چې قیرآت دې څه کړ، څه ځواب به ورکړي.
ګنجي حمزه یې په سینه داسې داغ ایښودلی وو چې هیڅ سړو اوبو یې درد نه شو کرارولی. ژرنده ولاړه او چوپه وه او څه ځورونکې یوازیتیا وه. ساز یې یوې خوا ته وغورځاوه او پړمخې پریوت او منګولې یې ځمکې کې ښخې کړې.

شپه شوه. ژرندګری لا پخوا تښتیدلی وو. کوراوغلو یو وخت سترګي وغړولي ګوري لمر ځیره وهلي. ډیر وړی وو. دورآت هم ډیر وخت اوربشي نه وې خوړلي. په دې وخت کې یو سړی له دوو غویانو سره چې بار پرې پروت وو، راغی. د کوراوغلو نه یې تپوس وکړ: ((ملګری، ژرندګری چیرته دی؟))

کوراوغلو وویل: ((ژرندګری نه شته، اوس زه دلته یم.))

سړی باور نکړه. کوراوغلو نور د خبرو مجال ورنکړ او سمدلاسه یې جوالونه د غویانو له شا نه راکوز کړل.

دوه جواله اوربشې وی هغه یې د دورآت مخې ته واړولي. دوه جواله غنم یې په ژرنده واړول چې وړه شي. سړي غوښتل یو څه ووایي چې د کوراوغلو غضبناکه کتلو پر ځای کښیناو او ژبه یې ګونګه شوه. څو لمر ښه توديدو، کوراوغلو هم وړه اغښتلی وو او هم یې ډوډۍ پخه کړی وه. بیا یې د یو غویي سر پرې کړ او کباب یې کړ او کیناست خوړلو ته چې موړ شو سړي ته یې وویل: اکا ما وبخښه چې بیره مې وکړه، څومره پیسې تا ته درکړم؟ مخې ته راشه! له ما مه ډاریږه.

د سړي ژبه تړلی وه، کوراوغلو د غویي او غنمو او اوربشو بیه څو چنده زیاته حساب کړه او هغه ته یې ورکړه. بیا په دورآت سپور شو او د چنلي بئل پر خوا روان شو.

*   *   *

یاران، نر او ښځه، کوراوغلو ته ډیر په اندیښنه کې ول، سترګې په لار ول چې کوراوغلو به کله راستنیږي. ناڅاپه یې کوراوغلو ولید چې دورآت یې له جلوه نیولی او راروان دی. سر یې ټیټ نیولی او سر او مخ یې د ژرندګری په شان په وړو سپین دی. هماغه شیبه یوه شول چې حمزه په څلوېښت ژرندو کې، کوراوغلو تیر باسلی دی. ټولو سرونه ټیټ کړي ول، نه سلام او نه کلام. چا یې د حال احوال پوښتنه هم ونه کړه.

کوراوغلو چې راورسید ایواز ورمخې ته شو او وی ویل: ښه سودا دې کړیده کوراوغلو، وایه وګورو څومره سر دې دورآت پسې ورکړ؟ ژرندګریتوب دې هم یاد کړیدی، مبارک دې شه.

کوراوغلو په کراتو مراتو سفرونه کړي ول خو څه وخت به چې د سفر نه راستون شو هیڅکله د یارانو دومره سوړ چلند سره نه وو مخامخ شوی. ښځو به ورنه مخ اړه وو او سړو یې د سلام ځواب نه ورکاوه. د ټولو نه بد د ایواز زهرجنې خبرې وې چې د غر په څیر درنې او زړه ځورونکې وې. کوراوغلو داسې حال درلود چې نژدې وو له سترګو یې اوښکې روانې شي. په پای کې یې ساز سینې ته جوخت کړ او یوه غمژنه سندره یې وویله:

آخر تاسې ولې دومره خپه او نیولې یاست؟ ولې ما په یوه موسکا، دوه کلمو خبرو نه خوشالوئ؟ د دنیا شتمنې د لاس د ورغوي خیری دی، دا خو ویر نه غواړي. ما په یوه موسکا خوشاله کړئ. خپه مه اوسئ. تاسو زما په ځان اور بل کړ. زړه مو راته کباب کړ. زما خپل غم بس دی. نو تاسې ټول مه خپه کیږئ.

یاران دومره خپه شوي ول چې ان دې خبرو یې زړونه هم نرم نکړل. کوراوغلو ته یې نه کتل. ځینو هم اعتراض پیل کړ چې: اوس چې زمونږ خبره کوراوغلو ته یوه پیسه ارزښت نلري نور په چنلي بئل کې ولې تم شو. ښه ده هر څوک په خپل کار پسې لاړ شي.

دا خبره په کوراوغلو بده ولګیده. له یوې خوا یې قیرآت له لاسه ورکړی وو او له بلې خوا یو بوډا ګنجی غولولی وو، اوس هم دا ټول درد او کړاو بس نه وو چې یارانو ملامتول او بد خويي پیل کړه. کوراوغلو نور ټینګ نشو او ناڅاپه یې په ځیره لهجه وویل: ما څوک په زوره ندي ایسار کړي. د هر چا زړه چې غواړي تلای شي. آس زما خپل مال وو، اوس چې مې له لاسه ورکړ، ورمې کړ په چا پورې اړه نلري.

دې خبرې یاران وبوګنول. په چنلي بئل کې غوغا ګډه شوه. د غاړو څندو نه یو دوه کسه پهلوانان تګ ته تیار شول. دلي حسن، تانري، تانیمار، دیل بیلمز، قورخو، قانماز چې د کوراوغلو له نامتو سرکردګانو (سرګروپانو) څخه ول او څو نورو سرګروپانو نګار بی بی ته وکتل. نګار بي بي د یارانو منځ کې زښت درناوی درلود. هغه پر ښکلا او پهلوانی سربیره، سخته کار پوه او زیرکه وه. یارانو ټولو د دې خبره منله.

نګار بي بي کله چې ولیدو د پهلوانانو منځ کې اختلاف پریوت او نژدې وه چې کار جدایي ته ورسیږي، ودریده، هغه ټول چې تګ ته تیار ول، بیرته په خپل ځای کیناستل. دمیرچي اوغلو، ایواز، ولی مهدی، چوپور، سفر او نور کیناستل. نګار ټولو ته مخ ورواړه او وی ویل: مګر هیر شوي مو دي چې د څه د پاره چنلي بئل ته راغلي یی؟ مونږ دا پنډغالی په خپلو وینو جوړ کړی او تر څو پورې چې ان یو تن مظلوم په هیواد کې وجود ولري، له مبارزې به لاس وانخلو. تر څو پورې چې د چنلي بئل په شان د خورولي او وروروليِ ژوند ټول هیواد او ټولو خلکو لپاره ممکن نشي، مونږ حق نلرو سره جلا شو. د کوراوغلو زړه که غواړي کولای شي یوازې لاړ شي. مونږ به تر هغې پورې چې سا مو په تن کې وي توره پر ځمکه کینږدو، مګر هغه ورځ چې د خلکو ټول د ښمنان او ټول مفتخواره د پښو نه وغورځیږي...

نګار بي بي خپله وینا ختم کړه او راغله د ټولو سرګروپانو او پهلوانانو منځ کې کیناسته او د کوراوغلو نه یې مخ واړوه.

په يو داسي وخت كي د نګار قهر د كوراوغلو زړه له غصي ډک كړ. ساز يي راواخيست او په سينه پوري يي ټينګ كړ او د نګار نه په ګيلي كولو سره د ساز په غړولو او د سندرې په ويلو پيل وكړ، داسي چې:

اى نګارې، زما ښايستي، تا د چا نه زده كړل چي زما زړه مات كړى؟ آخر ولي د قهرجني غرڅنى په څير راته ګورى؟ ته خو هيڅكله د قهر كولو سره بلده نه وى!

نګار څه ونه ويل. ان سر يي هم پورته نه كړ چي كوراوغلو ته وګوري. كوراوغلو ژړلو ته نږدې شوى وو. بيا يي ساز سيني سره جوخت كړ او په ګيلي، زاري او هيلي يي شروع وكړه:

آخر ولي زما نه مخ اړوى، نګارې؟ دوه ټكي خو ووايه چي پوه شم ګناه مي څه ده.

نګار غلي غلي وكاته او په زوره يي وويل: يعني ستا كار اوس دې ځاى ته رسيدلى چي وايي د هر چا زړه چي غواړي لاړ دې شي خپل كار پسي؟ د زرو قدر زرګر پيژني. تا چي له اوس نه په ځان ستاينه شروع كړى، نو څنګه غواړې د خلكو سره مرسته وكړى او هغوى پاڅون او مبارزې ته راوكاږې؟ البته د هر چا چي ستا په شان كار غټ شي، هيڅكله د خلكو قدر او قيمت نه پيژني. مونږ دلته نه يو راټول شوي چي د هر چا زړه هر څه وغواړي ويي كړي. ستا په سترګو او ورځو باندې هم مين شوي نه يو چي هر څه وايي ويى منو. مونږ ستا د زړورتيا او آزاد فكرى په خاطر چنلى بئل ته راغلي يو او ستا مشري مو منلى ده. مونږ ټول دلته كار كوو او جنګيږو او د خويندو او ورونو په شان ژوند كوو او ټول حق لرو خپله خبره وكړو او د نورو عيب او سهوه ووايو. كه زمونږ په منځ كي داسي څوک وي چي نه غواړي خپل عيب او سهوه ومني البته بايد مخ ورځخه وګرځول شي. اوس كه دا هر څوك وي، كه دا زه، ميرمن محبوب، كوراوغلو، دميرچي اوغلو، ګورچي ممد يا هغه څوک وي چي نوى دلته راغلى وي او هيڅ ډول نوم او شهرت نلري.

وايي چي كوراوغلو نوره يوه خبره و نه كره. د خپلي سهوې نه دومره وشرميده چي سر يي ټيټ واچاوه او لاړ په يوه څنډه كي د كبلو پر مخ پريوت او درې شپي او ورځي ترى ورى بيحركته بيده شو.

له بلي خوا ياران هم د خپلو كړو نه پيښمانه شول، سره كيناستل، سلا او مشوره يي وكړه او وى ويل چي: مونږ هم بد وكړل چي كوراوغلو ته د ډاډګيرني او خواخوږى پر ځاى مو هغه ورټلو او لا مو خپه كړ او زړه مو ورمات كړ.

هر څومره چي د كوراوغلو شاوخوا وګرځيدل، راويښ نشو. په پاى كي د نګار بي بي نه مرسته وغوښتله. **دميرچي اوغلو** وويل: نګار، اوس ته بايد لاس په كار شى، له ستا پرته نور څوک نشي كولاى د كوراوغلو زړه په لاس راوړي.

نګار وويل: وي دي، پريږدى چي اوس بيده شي كله چي غواړي راويښ به شي تاسي ټول خواره واره شى، بيا به ايواز هغه زما خواته راولي. زه پوهيږم چي څنګه كوراوغلو د لاسه كړم او ټول سره پخلا كړم.

ياران هر يو خپل خپل ځاى ته لاړل. اوس د كوراوغلو حال واورى. په دريمه ورځ يي خوب وليد چي په توقات كي پر قيرآت سپور او د حسن پاچا مخي ته ولاړ دى او چيغي وهي او د ميدان سرى غواړي. ناڅاپه له خوبه راپاڅيده او ايواز يي وليد چي سر ته يي ناست دى، داسي چي ته به وايى د دنيا ټول غمونه يي په زړه كي راټول كړي او د دوو خبرو سره به د پسرلي د وريځ په شان په ژړا سر شي.

د كوراوغلو زړه د ايواز په ليدو سره لمبه شو. ساز يي سيني ته جوخت كړ او يوه غمژنه او له شوره ډكه سندره يي وويله:

ايواز، له څه وجي دومره خپه يي؟ سر مي غواړې؟ ځان مي غواړې؟ څه غواړې، وايه! دغسي خپه او غمژن مه اوسه تر څو كوراوغلو ژوندي وى بايده نه ده د غم دوره پر چنلى بئل پريوځي.

ايواز وويل: پاڅه، كوراوغلو پاڅه، ځو ټول ستا په انتظار دي.

كوراوغلو ساز پر ځمكه كيښود او وى ويل: ايواز، آيا ممكنه ده د چنلى بئل ښځي او سړي بيا هم ماته منتظر وي؟ ما هغوى دومره خپه كړيدي چي نور به زما مخ ته څوک و نه ګوري.

ايواز وويل: كوراوغلو، دا څه خبره ده چي ته يي كوى؟ ته زمونږ مشر يى.

كوراوغلو وويل: څو قيرآت راونه ګرځوم، يارانو خوا ته نشم ورتلاى.

ايواز وويل: په دې صورت كي نور څه ته معطل يې؟ پاڅه جامي واغونده، وسله واخله او ځه. كوراوغلو پاڅيد. يودوه قدمه نه و تلى چي د ساز او سندرې غږ يي تر غوږ شو، دومره سوزناكه او دومره د افسوس نه ډكه وه چي په آسمان كي يي مرغان د الوتلو څخه منع كول. كوراوغلو شاوخوا ته وكتل، ناڅاپه يي نګار وليده چي ساز يي پر سينه د يوې غونډۍ د پاسه د ونى لاندې ولاړه او ساز آواز يي پيل كړى او كوراوغلو رابلي.

د كوراوغلو نور طاقت ونشو او د نګار خوا ته ورغى. كله چي د غونډۍ سر ته ورسيد او په چمنزار كي يي قدم كيښود، څه يي وليدل؟ ويى ليدل چي د چنلي بئل د ښځو او نارينه وو يارانو په ګډون يو دوستانه مجلس جوړ شوى، دسترخوانونه غوړيدلي دي، خواړه او شراب تيار دي، پهلوانان، ښځي او نارينه چارچاپيره ناست دي خو هيڅوک نه خبره كوي او نه ډوډى ته لاس وروړي ټول كوراوغلو ته منتظر ول.

کوراوغلو مجلس ته راغی، دغه وخت د ښکلولو او پخلا کیدلو بازار تود شه، پهلوانانو او کوراوغلو هر یو د دوستی او پخلاینې څرګندونه کوله. ایواز د مجلس منځ ته راغی او ساقیتوب یې وکړ. ټولو خوړل او څښل او خوند یې ترې واخیست او خپګان او ګیلې هیرې شوې.

له حسن پاچا او ګنجي حمزه څخه د کوراوغلو انتقام

کوراوغلو د ګنجي حمزه سره خپل سرګذشت هغوی ته واوره. پهلوانانو هر یو د هرې څنډې نه وویل چې: زه همدا اوس ځم قیرآت راولم او د حسن پاچا سر په نیزه کې راوړم.
کوراوغلو ټول غلي کړل او وی ویل: ښه ده زه خپله په آس پسې ولاړ شم. قیرآت ماته سترګې په لار دی. دغه وخت کوراوغلو راپورته شو اود سر نه یې تر پښو پورې یې جنګي جامې واغوستلې، تیره توره یې تر ملا کړه، سپر او ډال او نور جګړییز لوازم یې راوخیستل او پوستین یې واغوست او ساز یې پر ولي ځانله یې پیاده د توقات لار ونیوله. شپه او ورځ یې مزل کاوه، سر یې بالښت و نه لید او سترګو یې خوب؛ څو د توقات ښار ته ورسید. تیاره خوریدله. کوراوغلو د یوې بوډۍ ښځې ور وټکاوه، بوډۍ ښځې ور بیرته کړ. کوراوغلو بوډۍ ته څو روپۍ ورکړې چې خواړه ورته تیار کړي او پریږدي چې د دې په کور کې شپه تیره کړي.
د ماښام ډوډۍ یې چې وخوړه او دسترخوان یې ټول کړ، بوډۍ د کوراوغلو ساز ته پام شو او وی ویل:مینه! اوس ساز دې راواخله لږ څه ووایه چې یې واورو.
کوراوغلو وویل: نیاجانې، اوس د خوب وخت دی، سبا سهار به یې درته وغږوم.
بوډۍ وویل: سبا زه د حمزه بیګ واده ته ځم. که غواړې اوس یې وغږوه او که نه غواړې مه یې غږوه.
کوراوغلو وویل: حمزه بیګ څوک دی نیاجانې!
بوډۍ وویل: حمزه بیګ د حسن پاچا زوم دی... نه بیرونډکی او زړه ور ځوان دی. وایې یو کوراوغلو... نه پوهیږم څه شی دی.... ته یې پیژنې؟
کوراوغلو وویل: ښه، نوم مې ورله اوریدلی دی؟
بوډۍ وویل: حمزه لاړ او د هغه آس یې نیولی راووست، حسن پاچا ده ته د «بیګي» لقب ورکړ او سربیره پر دې یې خپله لور «دونا بي بي» هم ورکړه. سبا یې واده دی. زه به هم د جونو او ناوی خدمت وکړم. باید سبا وختي پاڅیږم او لاړه شم.
کوراوغلو وویل: نیاجانې! ته پوهیږې د کوراوغلو آس چیرته ساتي؟
بوډۍ وویل: د حسن پاچا په غوجله کې. خو وایي آس لیونی دی. هیڅوک خوا ته نه پریږدي. د حسن پاچا ټول مهتران یې ټپیان کړیدي. اوس ورته وربشی او واښه د غوجل د بلې له سوري نه غورځوي.
هغه څه چې د یادولو وړ ول کوراوغلو یاد کړل او اخر یې وویل: نیاجانې، ستړی یم ښه ده چې بیده شم.
بوډۍ وویل: واوره... وګوره څه وایم. ښه ده ته هم سبا واده ته راشی او ساز وغږوی او سندری ووایی، روپۍ به لاس ته راوړی. ټوکي ندي، د پاچا د لور واده دی.
لنډه دا چې بیده شول. سهار کوراوغلو پاڅیده او د تیرې ورځ په شان یې جامې واغوستلې او یو څه روپۍ یې بوډۍ ته ورکړې او وی ویل: که شپې ته راغلم په دغو روپو به راته خواړه تیار کړی او که رانغلم ستا شوی.

*　　　*　　　*

کوراوغلو تلو تلو څو د حسن پاچا ماڼې ته ورسید، هلته یې څه ولیدل؟ داسې یو جشن یې ولید چې تر اوسه یې چا سارې نه و لیدلی، د مجلس خلکو چې واوریدل چې یو ناآشنا عاشق راغلی دی، خوشاله شول او کوراوغلو یې په راکښلو راکښلو د واده مجلس ته یووړ.
حسن پاچا د کوراوغلو ونې او تنې ته نظر واچاوه، داسې عاشق یې ولید چې لوړه ونه، سرور ولي او د غوایی په څیر څټ لرې او بریتونه یې د غوږو تر نرمو اوونښتي دي. لنډه دا چې هیڅ ورته والی د هغو عاشقانو سره نلري چې ده لیدلي دي. پوښتنه یې وکړه:
- عاشقه د کوم ځای یې؟
کوراوغلو وویل: د آن برقاف
پاچا وویل: کوراوغلو پیژنې؟
کوراوغلو وویل: ډیر ښه یې پیژنم. په داسې بلا یې اړولی یم چې څو دنیا ودانه وي، هیر به مې نشي.
حسن پاچا پوښتنه وکړه په څه بلا؟
کوراوغلو وویل: پاچا دې سلامت وي، کوراوغلو یو لعنتي لیونی آس لرې قیرآت ورته وایي.
د پاچاګانو نه یو تن غوښتل څه ووایي خو حسن پاچا یې مخه ونیوله او بیا یې کوراوغلو ته وویل:
- ښه، ویل دې.
- هو، قربان، ښه آس دی، افسوس چې لیونی دی. یوه ورځ د ورځو نه تللم، همدا ساز مې هم پر ولي پروت وو، سمدلاسه یوه ډله رانه تاو شوه او سترګې راته وتړلې او د ځان سره یې بوتلم. چیرته لاړم او څنګه لاړم، نور

وربانديِ نه پوهيږم. چې سترګي مې وغړولې د غره په سر کې وم او پلن ښتې ځوان مې مخې ته ولاړ وو. مه وايه چې دلته چنلى بڼل دى او هغه پلن ښتى ځوان هم خپله کوراوغلو دى. ولې يې زه هلته وړى وم يو عجيبه او د اوريدو داستان لري. مه وايه چې بيا دغه آس ليونى شويدى. هر څومره دوا درمل يې وکړل ګټه يې ونکړه. هيڅوک نه پريږدي چې وربانديِ سپور شي. هر څوک چې جرئت وکړي او ورنژدې شي په لغتو او غاښو يې ټوټې ټوټې کوي. کوراوغلو يو حکيم او کيميا ګر دوست درلود، وريسي ورځي او پيدا کوي يې. مور مړى حکيم وايى آس پيرانى شويدى، بايد څوک راشي کيني او درې شپې ورځې ورته ساز وغږوي او ورته لوبى ووايي څو پيريان يې پريږدي او ترې لاړ شي. هغه وخت کوراوغلو په ساز غږولو او لوبو ويلو بلد نه وو، نو په عاشق پسې ګرځيدل چې زه بيچاره يې ګير کړم.

غرض دا چې سر مو نه خوږوم، زه يې ټيله کړم او د آس مخې ته يې وغورځولم. نو دغه درې شپې او ورځې راباندې څه تير شول، خداى پوهيږي.

حسن پاچا په وارخطايي پوښتنه وکړه: آس څنګه؟ حال يې ځاى ته راغى؟

کوراوغلو وويل: پوره ځاى ته راغى. له هغه ورځې نه کوراوغلو د ساز او آواز يادول پيل کړ. وايي اوس هم په لس پنځلس ورځو کې يو وار بيا آس بى سوره کيږي، نو کوراوغلو ساز راخلي او سندرې وايي او د آس حال خپل ځاى ته راځي.

بيا يو پاچا غوښتل چې خبرې وکړي، حسن پاچا وربانديِ سترګي برندې کړى او غلى يې کړ. وى ويل: عاشقه، اوس لږ ساز وغږوه او سندره ووايه چې واورو يې.

کوراوغلو وويل: څه ووايم؟

حسن پاچا وويل: تا خو قيرآت ليدلى، ووايه ونه او تنه يې څنګه ده، نخښې يې څه دي.

کوراوغلو وويل: پاچا دې سلامت وي. لعنتي ښه آس دى افسوس چې ليونتوب يې راپاريږي.

وروسته يې ساز سينې ته جوخت کړ او وى ويل:

پاچا د قيرآت نخښې له ما نه غواړي، قيرآت داسې آس دى چې وزر يې د ريښمو دي. هسکه يې غاړه چې د جګړې په ډګر کې هيڅکله نه ټيټيږي. له بهانه يې ملا نرى ده او د وړې ليوه نه لا خوراکى دى، په توره شپه کې هم خپله لار مومي. د جګړې په ډګر کې هيڅکله خپله سپرلى نه پريږدي. د کوراوغلو آس د ده په شان ليونى دى.

حسن پاچا وويل: قيرآت چې دې دومره وستايه اوس زما په غوجله کې دى. وايه، کوراوغلو نر دى که زه چې آس مې ترې راوړى دى؟ کوراوغلو وويل: که رښتيا دې آس ورنه راوړى وي نو ته نر يې. خو نر نورې زياتې نخښې هم لري. واوره دغه نخښې هم لري:

د زړه ور سړي نخښې واوره: نر په يکي سر د غليم په لښکر وردانګي او کله چې چيغه کړي او ميدان ته راشي دښمن له تيښتې پرته بله لار نلري. نر هغه څوك دى چې د تسليمې سر نه ټيټوي او د مرګ په وړاندې هم د خپلو ملګرو نه مخ نه ګرځوي. دښمن د نارينتوب او زړه ورتيا لافې وهي، خو نر او زړور بايد د شرمښ نه ګډه خلاصه کړي.

حسن پاچا وويل: عاشقه، دا نخښې چې دې وويلې لرم يې. ته به يې په خپله هم وګورى. اوس راځګ شه چې قيرآت ته ورشو وګورو علاج يې کولى شي که نه.

کوراوغلو د دې خبرې په اوريدو سره خوشاله شو خو خپله خوشالي يې څرګنده نه کړه. وې ويل: ښه وربشو. خو زما شرط دا دى چې زه د غوجلې نه بهر کينم او ساز غږوم. ته هم د دروازې له سورې نه آس ته ګوره که دې وليد زما ساز آواز څه اغيزه وکړه، خبره نشته، دننه ورځم او بيا ساز غږوم که اغيزه يې ونکړه بيا که مې ښځ هم ووهى حاضر نه يم غوجلې ته ورشم. آخر زه پوهيږم چې څومره رذيل حيوان دى.

پاچا ومنله، پاڅيدل او روان شول او د غوجلې مخې ته ورسيدل. کوراوغلو د ور له سورې نه وکتل ويې ليد چې په قيرآت يې بوى لګيدلى او سترګي يې ورته نيولي او غوږونه بوغ کړي دي. ځان يې څنډې ته کړ او وې ويل: اوس تاسو آس ته ګورئ زه هم ساز غږوم.

پاچاګان د ميږيانو او ملخانو په شان راټول شوي ول او د ور له سورې نه يې غوجلې ته سترګي نيولي وې. کوراوغلو ساز سينې ته جوخت کړ او وې ويل:

- زمونږ د وطن جنګيالي په ډګر کې په ميړانه ودريږي او د مرګ تر ګړى پورې له غليمه نه تښتي. يوازې نامرده له پيغوره نه شرميږي. هيڅکله ګيدړ د ليوه غوندې زړه ور ندى. ملګري مې ډله ډله، پر تيزو آسونو سپاره، مصري توري يې تر ملا هر يو کوراوغلو دى.

قيرآت د کوراوغلو د غږ په اوريدو سره دومره خوشاله شو چې نڅا او ګډا يې پيل کړه، ته به وايي غوجله بې ونړوله. حسن پاچا له ډيرې خوښې نه پوهيده څه وکړي. د دوستانو څنګ ته به ورغى او ويل به يې: وګورئ! څنګه نڅا کوي.

کورواغلو چې لوبه بس کړه، حسن پاچا وويل: عاشقه، ته ژر دننه ورشه، که علاج دې ورله وکړ د دنيا په مال به دې موړ کړم. اوس کوراوغلو پوهيږي چې دنيا د چا په لاس کې ده. نور د ميراني او ځوانمردى لافي نه وهي.

ور يې بيرته کړ او کوراوغلو يې ورننويست. کوراوغلو ساز سيني ته جوخت کړ او عاشقانه سندره يې وويله چې يوازې قيرآت يې غږ اوريده، وروسته يې د قيرآت د غاړې نه لاسونه تاو کړل او په سر او مخ يې ښکلولو. قيرآت هم ځان کوراوغلو پورې سولولو او داسې يې ښکلولو چې ته به وايې غوا خپل خوسي څټي.

کوراوغلو ناڅاپه ټوپ کړ او په هوش شو، ته به وايې له خوبه راويښ شو. له ځان سره يې وويل: ای نادان زړګيه، څه کوې؟ دښمن درنه چاپير دی او چاپير دی او ته ځان په ناخبرۍ کې اچوې؟

ژر يې ځان ګوښه کړ او وې ويل: پاچا، تاسې څنډې ته شئ. زه آس بهر ته راوباسم لږه هوا وخوري. بيا به يې ستاسو په لاس درکړم ورباندې سپور به شی. خو پاچا، بايد انعام پوره راکړي. دا کار ډير سرخوږی لري! حسن پاچا وويل: ډاډه اوسه، دومره طلا دې پر سر وشيندم چې ته ووايې بس دی. خو لږ صبر وکړه څو مونږ لاړ شو. ډاريږو بيا څه کار راپيښ نشي.

پاچاګانو په منډو منډو خانونه د کلا برج ته ورسول او هلته کښناستل او سترګې يې غوجل ته نيولې وې. پاچاګان چې لاړل کوراوغلو د آس زين پيدا کړ او د قيرآت پر شا يې کيښود او په تړلو او سمولو يې شروع وکړه.

اوس د ګنجي حمزه بيګ، د حسن پاچا د زوم حال واورئ.

ګنجي حمزه د دونا بي بي د مانۍ بيخ ته ولاړ وو او زاري يې کوله چې ور ورته پرانيزي او دې دننه ورشي. دونا بي بي وربانديې ملنديې وهي او د پاسه يې پر سر او مخ اوبه شيندي. حمزه ناڅاپه وليدل خلك د کلا د برج په لور منډې وهي، پوښتنه يې وکړه: څه خبره ده؟

وې ويل: خبر نه يې؟ يو عاشق راغلی او د قيرآت درملنه يې وکړه او اوس غواړي قيرآت ميدان ته راولي.

د دې خبرې په اوريدو سره د ګنجي حمزه زړه ډوب پريوت او ژبه يې په تالو پورې ونښته او پر هغو پسې يې په منډو او ژړا کولو شروع وکړه. کله چې برج ته ورسيدل، ګنجي حمزه ځان حسن پاچا ته ورساوه. او په ويره او رپيدو يې وويل: حسن پاچا، بيچاره شوی، عاشق څوك دی؟ دغه په خپله کوراوغلو دی!

حسن پاچا د مسخرې نه ډکه موسکا وکړه او وې ويل: حمزه پوهيږم چې درد دې څه شی دی، لا اوسه دې دونا بي بي نه پريږدې چې ورشې؟ کيداې شي ورو ورو په لاره او ارامه شي. غم مه کوه.

حمزه وويل: پاچا، مخکې له دې چې وخت تير شي، فکر وکړه. کوراوغلو اوس راځي او کلا دربانديې ورانوي.

حسن پاچا بيا وخندل او وې ويل: ښه، څه چې دونا بي بي درته منتظر ده!

ګنجي حمزه له برجه راکوز شو. بله لاره يې نه وه غوجلې ته راغی، ويې ليد چې کوراوغلو پر قيرآت سپور شوی او ميدان ته ځي، ورمنډه او په خندا کې وويل: اې کوراوغلو له قدمونو دې ځار شم څه پر وخت راورسيدلی پوهيدلم چې رابشی. ستا له بخته زه هم د روزې څښتن شوم او د بيګي لقب مې واخيست او ...

کوراوغلو د قهر نه په ډك نظر حمزه ته وکتل. حمزه پر ځای وچ کلك شو او رنګ يې د زعفرانو په شان ژير شو.

کوراوغلو وويل: حمزه تا د هغه چا سره خيانت وکړ چې تا ته يې پناه درکړی ده. ستا موخه پيسې، مقام او شخصي ګټه ده. ته خلکو ته له خانانو او پاچاګانو لا هم خطرناك يې، ځکه اقلاً سرې پوهيږي چې دوې دښمنان دي، خو ته د دوست په جامه کې راغلی، او داسې کار دې وکړ چې زه له تا نه ملاتړ وکړم او ياران خپه کړم. په چنلي بئل کې دې بې اتفاقي واچوله او پاچاګان دې زړه ورکړل چې چنلي بئل ته لښکر راوليږي.

حمزه ځان د مړي په شان واچاوه او وې ويل: ستا له قدمونو ځار شم کوراوغلو، ما وبخښه. اوس پوه شوم چې څومره سهوه مې کړی ده، وروسته له دې قول درکوم.....

کوراوغلو پرينښود چې خبره تمامه کړي، توره يې راويسته او د ګنجي څټ يې ووهو چې لس متره آخوا ولويد. آس يې پونده کړ او قيرآت د شاهين په شان وزرې خورې کړی او والوت او کوراوغلو يې د ميدان منځ ته ورساوه.

حسن پاچا پاسه د برج نه آواز وکړ: اې، عاشقه، لږ يې آخوا ديخوا په لاره بوځه چې وې وينو.

کوراوغلو قيرآت ته اشاره وکړه او قيرآت په ميدان کې دوړې او خاورې باد کړی چې حسن پاچا له خوشالۍ يا ښايي هم له ډاره د برج د پاسه په رپيدو شروع وکړه او وې ويل: عاشقه، د آس سوارې دې هم زده ده!

کوراوغلو خپل ساز راواخيست او وې ويل:

حسن پاچا نور د ميرانې لافې مه وهه، اوس دې لا څه ليدلي دي، توره وهل مې هم زده دي. ميرنې ياران مې که له چنلي بئل نه راورسيږي، ښار او کلا به دې له سربازانو تشه شي، کوراوغلو يم له چنلي بئل نه راغلی يم، وينې چې د عاشق په جامه کې پر قيرآت سپور يم. دغسې په زرهاوو هنرونه مې زده دي او غښتلي يم.

د پاچاګانو يو تن وويل: حسن پاچا، زه چې ورته ګورم عاشق راته نه ښکاري، بلا دې لري وي، نه چې پخپله کوراوغلو وي!

حسن پاچا ګنې بيده وو او له خوبه راويښ شو او ولړزيده او وې ويل: نه زړګيه، کوراوغلو چيرته دی، يعنې مونږ دومره احمقان يو چې کوراوغلو راشي او مونږ ټولو نه خره جوړ کړي او قيرآت بوځي؟

کوراوغلو بيا وايي: مونږ ته "مراد بګلی" وايي، په ميدان کې په ميرانه ودريږو او د لوړو غرونو په سرونو د خانانو او پاچاګانو د کاروانونو مخه نيسو. په غرونو او دښتو کې شورماشور جوړ وو او که چيغه کړم سرتيري دې ښار او کلا پريږدي او تښتي.

حسن پاچا ولید چي اوبه يې له سره تيرې او له ورخه اوښتي دي، دنيا يې په سترګو تورتم شوه او لړزه يې پر اندامونو پريوته. امر يې وکړ سمدلاسه د کلا دروازې وتړي او کوراوغلو ونيسي.

کوراوغلو ولید د کلا يوه دروازه وتړل شوه، حسن پاچا يې منع کړ او وې ويل: له قاصده مې خبر واخيست وايي: کلا پنځه لارې لري که چيغه کړم ټولې لارې به خالي شي.

دا يې وويل او غوښتل يې له دويمې لارې لاړ شي لښکر يې مخه ونيوله، کوراوغلو تيره توره راوويستله او د ليوه په شان چي په رمه ورځي پر لښکر ورغی او سرونه د بادرنګو د غړانکو په څير پر ځمکه غورځيدل خو لښکر دومره ډير وو چي لار نه خلاصيده.

کوراوغلو راستون شو چي له دريمې دروازې لاړ شي. هلته هم دومره ډېرې او شګې اچول شوي وې چي آس په سختي سره لاره موندلای شوه. کوراوغلو بيا پر لښکر ورننووت او مړي يې پر مړو ډيرى کړل. قيرآت هم په منګلو او غاښونو سره د کوراوغلو نه کم نه وو.

د توقات کلا دريو خواوته وچه ده او يوې خوا ته يې اوبه دي. د تونا سرکشه سيند (د انوب سيند) وو. حسن پاچا دغه لار خلاصه پريښي وه چي کوراوغلو يا د سرتيرو په لاس ووژل شي او يا خپله په اوبو ورګډ شي او ډوب شي. کوراوغلو ولید چي ټولې لارې تړلې دي، هر څومره هم توره وچلوي او سرتيري ووژني لارې به لا بندې شي. د تونا سيند پر لور يې نظر واچاوه ويې ليد لاره خلاصه ده، قيرآت يې هغه خوا ته وزغلاوه او وې ويل:

آس به زغلووم څو د دښمن زړه وچوم. نن بايد د اوو کالو باج او خراج له پاچا نه واخلم، ځکه قيرآت به لکه لامبوزن د تونا د سيند نه پورې وځي.

دا يې وويل! په اوبو ورګډ شو. اوبه د آس تر غوږونو راوختلې. کوراوغلو ولید چي اوبه ډيرې تيزې دي او آس په ناهيلي سره لاس او پښې وهي. لاسونه يې د قيرآت تر غاړې تاو کړل او چيغه يې کړه:

اي زما هوسى مزله آسه، اى زما شاهين وزره آسه، تيزشه، تيز شه، هر سهار او ماښام به دې پالنه کوم. د طلا به درته نعل جوړ کړم، هر څرنګه چي کيدای شي ما له دې ځايه وباسه او چنلي بئل ته مې ورسوه.

قيرآت د کوراوغلو د آواز په اوريدو سره ګني والوت او په لامبو وهلو سره يې ځان د سيند بلې غاړې ته ورساوه. کوراوغلو راستون شو او وې کتل حسن پاچا لا اوس هم د برج نه راکوز شوى نه دى، چيغه يې کړه:

اى هى پاچا، دا ځل په برج کي پټ شوى، د لاسه مي ووتلى، بل ځل به ګورو چيرته به تښتى. بيا د يو بل سره ګورو!....

دا يې وويل او روان شو، تلو تلو څو چنلي بئل ته ورسيد. قيرآت همدا چي د چنلي بئل هوا بوي کړه داسي وشنيد چي آواز يې په غر او کمر کي انعکاس وکړ. ياران ټول د کوراوغلو نه چاپير شول او پوښتنه يې وکړه:

کوراوغلو، ستړى مه شى! وايه څه دې وليدل؟ څنګه دې آس پيدا کړ او را دې ووست؟

کوراوغلو ورته خپل سرګذشت، له ژرندي نيولي تر تونا سيند پورې بيان کړ. يارانو له دې کبله چي دې يې خپه کړى وو، پيښمانه شول او سرونه يې ځوړند ونيول.

کوراوغلو وويل: ناراحته کيږى مه، تاسي په حق وى. ما بايد په هر کس او ناکس باور نه واى کړى او د آس کلي مي ګنجي ته نه واى ورکړى. اوس کار شوى دى، خو پوه شى چي ماته کوراوغلو وايي!

نګار بي بي وليد چي کوراوغلو بيا له چته وځي يارانو ته يې سترګك وواهه او وې ويل: کوراوغلو، مونږ پوهيږو چي ته رښتيا کوراوغلو يې، که نه نو مونږ دې پر شاوخوا نه راټوليدو! رښتيا چي ميړني يې، زړه ور يې، د کار په چل پوهيږى خو زمونږ په منځ کي دې ځاې وي، تك تور يې او سر او بر دې زيات تعريف نلري!

يارانو ټولو وخندل. کوراوغلو په خپله هم وخندل. بيا يې ساز سيني ته جوخت کړ او وې ويل:

اې ښايستي چي تور مي بولى، مګر ستا وريځي تورې نه دي؟

ځني دي چي په غاړه پرتي دي، مګر تورې نه دي! اى د چنلي بئل ښکلي، د لمر او سپوږمى په شان پر سپين مخ دې خال مګر تور نه دى؟ کوراوغلو ته د ځان نه ګرانه يې . ساز آواز ته مي غوږ ونيسه، هغه رانجه چي دې پر سترګو راکښلي مګر تور نه دي؟

د ۱۳۴۷ کال - دبی

"سیند خپرندویه" خپاره کړي دي:

١. د کمونیزم اصول، فریدریش انګلس، ژباړه – فرهاد ویاړ
٢. دیالکتیك ماتریالیزم د ځوانانو لپاره، رضا قرباني، ژباړه – مرینه سحر
٣. د یوه شاعر اندیښني، احمد شاملو، ژباړه – فرهاد ویاړ
٤. یو شعر چې کرکه ده، پاڅون دی او انتقام، سپیڅلی
٥. مور مې ښکلي نشوه، رضا فرمند، ژباړه – فرهاد ویاړ
٦. مارکسیزم او رفورمیزم، و.ا. لنین، ژباړه – هاشم سهار
٧. لیوهولان- یو ستر ژوند! یوه پرتمینه مړینه!، ژباړه – فرهاد ویاړ
٨. د شناخت په اړه یو څو خبرې، صمد بهرنګي، ژباړه - ځرك
٩. ارنستو چه ګوارا، م. بنیامین، ژباړه – فرهاد ویاړ
١٠. اولدوز او کارغان، صمد بهرنګي، ژباړه – ف. رووفي

خپرېږي:

د دیالکتیك ماتریالیزم او تاریخي ماتریالیزم په اړه، ستالین